

Nederland als discipelnatie. Jan Willem Bakker

Inhoudsopgave

A. Inleiding.

Hoe ver gaat onze maatschappelijke opdracht als gelovigen? Het discipelschap van hele naties. Doel van dit artikel.

B. Gods heilsplan met de volken

Hoe begrijpen wij de grote opdracht precies? De volken en Gods heilsplan in het oude testament. Het mysterie van Gods heilsplan. Individueel en collectief mensbeeld. De hoogte, lengte, diepte en breedte van Gods heilsplan.

C. Over volken, naties en tijdperken.

Wat is een volk of natie? Een imperfecte definitie. Gods tijdperken voor de volkeren. Oordeel, geduld en bekering van de naties. Historische ontwikkelingen en Gods heilsplan.

D. Het tijdperk van de moderne staat

De natiestaat, ideaal en praktijk. Samenhang en destintegratie van staten. Ordelijke en wanordelijke splitsing. Nederland en Europa. Europese samenwerking naar Gods ontwerp. De ontwikkeling van de Nederlandse natiestaat. Diversiteit en eenheid binnen Nederland.

E. Volken en generaties.

Welke periode is bepalend voor Jezus' beoordeling? Generaties: een kernbegrip in de bijbel. Gods gedenboek van de generaties. De taak en roeping van de eerste generatie christenen. Martelaarschap is niet altijd Gods plan A. Verschillen in opdracht tussen naties. Verschillen per generatie in een natie. Onze generatie en discipelschap van de natie. Overige opdrachten voor onze generatie. Samenwerking en verzoening tussen de generaties.

F. Hoe onze natiestaat te discipelen.

Geen valse tegenstelling. Geestelijke volwassenheid, afval en herevangelisatie. Israël als inspiratie, maar niet als blauwdruk. Macht en dwang. Visie en wijsheid voor onze natie. Gebed en afhankelijkheid. Gods totale agenda. Valse coalities, goed bestuur en pijnlijke compromissen. Een onzuivere maatschappijvisie. De verleiding van de macht.

G. Gaven en roeping van naties.

Heeft iedere natie een bijzondere gave en roeping? De bijzondere gaven en roeping van de stammen van Israël. De zegeningen zijn voorwaardelijk. De gaven zijn bedoeld als zegen voor allen. De bijbel over kenmerken van heidenvolken. Roeping en bijzondere gave van heidenvolken.

H. Gebed en geestelijke strijd voor onze natie

Inleiding. Volhardend en eenparig gebed. Positief en gericht gebed. Reiniging van de geestelijke wortels van onze natiestaat. Zonden, trauma's en historische bronnen.

I. Conclusie en slotwoord.

De heerlijkheid van de naties. Aspecten van een discipelnatie. Gods heilsplan als megakunstwerk.

Samenvatting

Appendix. Discipelschap van de naties als controverser

Verskillende visies op de eindtijd. Premillennialisme en amillennialisme. Zeven bergen, heerschappij en koninkrijk nu. Problemen en valkuilen. Nederigheid en corrigeerbaarheid.

A. Inleiding

Hoe ver gaat onze maatschappelijke opdracht als gelovigen?

Is onze taak als gelovigen beperkt tot het maken van bekeerlingen en discipelen, en het stichten van gezonde gemeenten? En in hoeverre hebben wij als gelovigen de taak van de Heer gekregen om de gehele maatschappij met het evangelie te beïnvloeden? Over het antwoord op deze belangrijke vragen bestaan onder gelovigen diverse antwoorden. Vele gelovigen benadrukken dat Gods koninkrijk niet van ‘deze wereld’ is, en dat de wereld in het ‘boze’ ligt. Aan deze ‘harde waarheid’ valt volgens hen weinig te veranderen. In deze wereld kunnen wij alleen maar tegenstand en vervolging verwachten. Deze gelovigen vinden dat wij ons vooral moeten richten op het maken van individuele bekeerlingen en discipelen. Verder moeten wij volgens hen bouwen aan Gods gemeente, die de spil vormt van Gods koninkrijk op aarde.

Deze gelovigen doen wel mee aan het maatschappelijk leven, en aan het ‘wereldse’ arbeidsproces. Maar zij geloven niet dat het de taak van christenen is om de samenleving en haar geestelijke klimaat te doordrenken met bijbelse normen en een bijbels mens- en wereldbeeld. Zij doen zeker hun best om hun werk in de samenleving goed te doen. Maar uiteindelijk is hun doel hiermee om mensen te ontmoeten die zij kunnen beëvangeleren, of door hun goede gedrag en werkhouding voor het evangelie te interesseren. En zij doen hun werk verder met het doel om geld te verdienen voor het financieren van kerkelijke doelen en projecten.

Andere gelovigen vinden het zeker de christelijke hoofdtaak om individuele mensen tot discipelen te maken en de christelijke gemeente te bouwen. Maar zij zien het tevens als hun taak om de instituties en structuren van de samenleving met het evangelie te beïnvloeden. Hier horen in hun visie ook de economie en de politiek bij. Bij deze taak hoort volgens hen verder het beïnvloeden van het geestelijke klimaat met bijbelse normen en waarden en een christelijk mens- en wereldbeeld. Deze laatste visie is in de Nederlandse geschiedenis dominant geweest. Deze visie leeft met name sterk onder gelovigen die sterk aanleunen tegen de geestelijke wortels van de reformatie. In het Nederland dat zich in 1586 zich onafhankelijk verklaarde van Spanje, was het reformatische protestantisme de officiële godsdienst van het land. In de Nederlandse geschiedenis is de invloed van dit protestantisme op de samenleving en politiek tot voor kort bijzonder sterk geweest. Voor traditioneel protestantse gelovigen is het mede daarom vanzelfsprekend om een maximale invloed van het christelijk geloof op de

staat en maatschappij na te streven. Voor katholieken, die geestelijk hun wortels hebben in het christendom van het Romeinse rijk, is dit al even vanzelfsprekend.

Een groot deel van de gelovigen hangt tussen deze twee genoemde visies in. Of zij hebben hier nog niet zo sterk over nagedacht. Vele pinkster- en charismatische gelovigen neigen sterk naar de eerste positie. Zij zijn doorgaans bereid om andere gelovigen die wel christelijke invloed op de samenleving willen uitoefenen, zo nu en dan te steunen. Dit doen zij onder meer door bij verkiezingen op christelijke politici te stemmen, of door petitie voor een christelijke agendapunt te ondertekenen. Maar hun hart en prioriteit ligt bij evangelisatie en discipelschap van individuen, en bij kerkelijke doelen en projecten.

Het discipelschap van hele naties

Het verschil tussen deze twee visies is in de laatste decennia binnen de gemeente van Christus aangescherpt. Behalve traditionele reformatorische christenen, richten nu ook vele charismatisch geïntereerde christenen zich nadrukkelijk op de beïnvloeding van staat en maatschappij, waaronder economie en politiek. Deze beïnvloeding is voor hen een centraal onderdeel van de taak om niet alleen ‘discipelen te maken uit de naties’, maar ook ‘hele naties zelf tot discipel te maken’. Gerelateerd aan deze visie is de opvatting dat hele naties een roeping en speciale genadegaven van de Heer kunnen krijgen, waarmee zij andere volken kunnen dienen.

Deze groep gelovigen meent verder dat God een gelovige een bijzondere roeping kan geven om in de politiek of een maatschappelijke institutie te werken, en deze van binnenuit te beïnvloeden. Zo’n speciale roeping om te werken in een seculiere setting is voor hen vergelijkbaar met een roeping tot evangelist, zendeling of kerkleider. Ook kunnen gelovigen volgens hen een speciale roeping krijgen om voor politieke, economische en maatschappelijk instituties en structuren te bidden. Vanwege deze speciale roeping ontvangen dergelijke gelovigen daarbij van de Heer ook speciale openbaring over deze instituties en structuren.

Onder charismatische gelovigen is deze visie gekoppeld aan de opkomst van drie gerelateerde begrippen, die van ‘dominion’, ‘kingdom now’, en de ‘zeven bergen’ benadering’. Rondom deze begrippen woeden de laatste tijd heftige discussies binnen het lichaam van Christus, met de daaraan verbonden verwarring, twist en verdeeldheid. In de appendix zal ik kort op deze controversen ingaan.

Doel van dit artikel.

In dit artikel zal ik het thema van het discipelschap van de naties bespreken. Ik zal een antwoord formuleren op de vraag in hoeverre de Heer van ons gelovigen vraagt om onze staat, maatschappij, politiek, economie en geestelijk klimaat met het evangelie te beïnvloeden. Ook zal ik ingaan op de roeping en gaven van naties. Hierbij zullen de gaven en roeping van de stammen van Israël als inspiratiebron dienen.

Ik zal uiteenzetten wat de bijbel zegt over volken en naties, hun geschiedenis en Gods heilsplan met de volken. Tevens zal ik ingaan op profetische inzichten en discussies binnen de gemeente over het ‘discipelschap’ van natieën, en op valkuilen en misverstanden die er op dit gebied bestaan. Hierbij kan ik mijn voordeel met mijn wetenschappelijke achtergrond in de volkenkunde (culturele antropologie), en mijn grote interesse in zowel profetische voorbede als politieke ontwikkelingen. Ik zal in dit artikel beargumenteren dat de Heer niet alleen

plannen en zegeningen in petto heeft voor individuele gelovigen, maar wel degelijk ook voor volken en naties als geheel.

Nederland vormt in dit artikel de hoofdfocus. Ik zal uiteenzetten dat de Heer plannen heeft voor ons als natie, die aansluiten bij wat Hij vanaf het prille begin in onze vaderlandse geschiedenis aan het uitwerken is. Verder wil ik uiteenzetten hoe wij voor Gods plannen voor ons land kunnen bidden, en verder hieraan bijdragen. Ook wil ik diverse valkuilen bespreken die wij moeten vermijden bij onze pogingen de politiek, economie en overige maatschappij te doordrenken met het evangelie en christelijke waarden.

B. Gods heilsplan met de volken

Hoe begrijpen wij de grote opdracht precies?

Het genoemde verschil in visie is verbonden aan ons begrip van de grote opdracht. In de formulering van de grote opdracht in Marcus 16 ligt vooral de nadruk op de evangelisatie van ieder mens persoonlijk. Dit hoofdstuk stelt dat wij individuen van alle volken moeten bereiken met het evangelie, en hen tot discipelen maken. Deze nadruk op evangelisatie en discipelschap van individuen vinden wij in het overgrote deel van het nieuwe testament terug (Joh. 3:16; Rom. 1:17; Op. 14:6, e.a.). Alle mensen worden opgeroepen zich tot God te bekeren, en Jezus als hun verlosser te aanvaarden. Ieder mens moet daarbij zelf voor het evangelie kiezen, en is uiteindelijk zelf voor deze keuze verantwoordelijk.

Deze bekering betekent ook dat de gelovigen zich in hun levenswijze duidelijk gaan onderscheiden van hun niet-gelovige omgeving. God voegt de gelovigen uit alle naties door de Heilige Geest samen tot een nieuwe familie, de gemeente, het lichaam van Christus. Petrus zegt in dit verband dat wij gelovigen feitelijk met ons allen een nieuwe natie vormen. Wij zijn onder meer een 'uitverkoren geslacht' en een 'heilige natie' (1 Petr. 2:9). Deze natie is onderdeel van het koninkrijk van de hemel, en daarom niet gebonden aan een aards territorium. Ons burgerrecht is dan ook in de hemel (Fil. 3:20). Het burgerrecht van onze aardse natie is daaraan ondergeschikt.

De formulering in Mattheus 18:29 van de grote opdracht is echter net even anders. Wij worden in dit vers opgeroepen om hele volken tot discipel te maken, en dus niet alleen individuele mensen uit alle volken. Deze formulering van de grote opdracht in het boek Mattheus sluit aan bij een ander sleutelgedeelte uit Mattheus in deze discussie: hoofdstuk 25. Jezus spreekt hier over de scheiding tussen de schapen en de bokken bij het laatste oordeel. Vele gelovigen hebben dit onderscheid tussen schapen en bokken toegepast op individuele mensen. Mensen die Jezus volgen zijn in hun visie dan de schapen waar Jezus op doelt. En volgens deze visie zijn de bokken mensen die Christus niet willen navolgen, of zeggen dit wel te doen, maar dit in hun uiterlijke gedrag niet tonen.

Uit het taalgebruik van Mattheus blijkt echter dat Jezus hier niet in eerste instantie spreekt over scheiding tussen individuen uit alle volken, maar over scheiding tussen volken als geheel.¹ Dus lijkt Jezus hier te zeggen dat niet alleen individuele mensen, maar ook hele volken schapen, of discipelen, kunnen worden. Heel interessant is verder wat het boek

¹ De vertaling in de NBV is misleidend. Het voegt in vers 32 ten onrechte het woord mensen toe, terwijl in de grondtekst alleen het woord 'hen' staat. Dit woord 'hen' verwijst terug naar het woord volken.

Openbaring over volken zegt. Aan de ene kant staat overduidelijk dat ieder mens, van welke natie hij ook afkomstig is, geoordeeld wordt op basis van zijn eigen daden en keuzes (Op. 14:4; 20:13).

Maar aan de andere kant komt het idee van redding van hele volken eveneens ter sprake. Op. 15:4 zegt dat ‘alle volken zullen komen en zich voor God neerbuigen’. In 21:23-25 staat dat ‘de heerlijkheid van God over het nieuwe Jeruzalem schijnt, en dat het lam haar licht is’. ‘In dit licht zullen **de volken** leven’, en ‘**de volken** zullen in haar hun lof en eer komen betuigen’ (of hun geschenken, of heerlijkheid, binnen brengen). In Op. 22:2 staat verder dat de bladeren van de boom des levens in het nieuwe Jeruzalem **de volken** genezing zullen geven. Dat de bijbel hier niet alleen spreekt over de christelijke gemeentes uit de volken, maar ook over de volken zelf, blijkt tevens uit vers 24. Daar staat dat de koningen der aarde hun lof en eer komen betuigen. De term koningen der aarde slaat niet op de leiding van christelijke gemeenten, maar verwijst naar de machtshebbers van aardse volken.

De volken en Gods heilsplan in het oude testament

Het spreken over hele volken als discipelen of schapen sluit aan bij de gedachtengang van het oude testament. God sloot niet slechts een verbond met individuen, maar met met een heel volk, Israël, het natuurlijke nageslacht van Abraham, Isaak en Jacob. De officiële verbondssluiting vond plaats onder de leiding van Mozes bij Horeb (Ex. 19 e.v.). Dit neemt niet weg dat ook in het oude testament ieder mens uiteindelijk zelf verantwoordelijk bleef om voor een leven vanuit gehoorzaamheid aan God te kiezen (Ezechiël 18). Desondanks kreeg in het oude testament de relatie tussen God en het Israël als geheel de meeste nadruk, en niet de relatie tussen God en afzonderlijke Israëlieten. God sprak het volk Israël in zijn geheel aan op zijn trouw als verbondspartner. De politieke, godsdienstige en maatschappelijk leiders hadden een extra verantwoordelijkheid voor dit verbond. Bij ontrouw en afvalligheid volgden sancties, met ballingschap als uiteindelijke consequentie.

God bekeek de heidenvolkeren vanuit hetzelfde perspectief. Hij behandelde ieder volk in eerste instantie als een gezamenlijke eenheid, en niet als een verzameling losse individuen. Hij sprak ieder volk op zijn gezamenlijke gedrag aan, vooral op de houding ten opzichte van Zijn verbondsvolk Israël. Hij oordeelde ieder volk ook overeenkomstig dit gedrag. Dit perspectief dat vooral gericht is op hele volken, klinkt eveneens door in de oudtestamentische passages over de redding van de wereld. Laat ik mij tot drie bekende gedeelten beperken. Zo zegt het beroemde vers in Jes 49:6 dat het herstel van Israël nog maar het begin zal zijn van het werk van de Messias. God zal Hem vervolgens ook een licht maken voor de (heiden)volken, zodat Zijn redding tot de einde der aarde reiken zal. Deze formulering van Gods reddingsplan zet dus hele volken centraal, en niet individuen uit de volken.

Jesaja 60 spreekt over een tijd dat volken de God van Israël zullen eren en dienen, alsmede Israël en haar hoofdstad Jeruzalem. Zij zullen hun schatten naar Jeruzalem brengen en zich laten leiden door Israëls licht. Het gedeelte uit openbaring 21 dat ik eerder heb genoemd, is een verwijzing naar en een vervulling van dit gedeelte uit Jesaja. Verder spreekt Zacharia 14 over een toekomstige tijd waarin volken die eerst Israël en Jeruzalem naar het leven hebben gestaan, zich zullen bekeren. Deze volken zullen naar Jeruzalem trekken om God te eren en met Israël het loofhuttenfeest vieren. De volken die dit weigeren zullen dan worden gestraft met de plaag van droogte.

Het mysterie van Gods heilsplan

Hoewel het oude testament dus al sprak over Gods redding voor de heidenvolken, bleef de redding van niet-joden toch enigszins in nevelen gehuld. Volgens de woorden van Paulus in Efeze 3 was Gods heilsplan voor de heidenen een verborgen mysterie dat onder oudtestamentische generaties nog niet was onthuld. Dit mysterie werd pas door de Heilige Geest aan de eerste generatie van Gods nieuwtestamentische apostelen en profeten geopenbaard. Hierdoor is Gods heilsplan voor alle volken nu in het volle licht gekomen.

De oudtestamentische gedeelten over Gods heilsplan tonen verder een duidelijke geestelijke rangorde. Hierbij zit Israël op de eerste rang, en de heidenvolken op de tweede. Door de dood en opstanding van Jezus is deze hiërarchische scheidslijn opgeheven. Gelovigen uit de heidenvolken zijn nu geen vreemdelingen of ‘bijwoners’ meer. De heidenen delen door Christus Jezus ook in de erfenis, maken deel uit van hetzelfde lichaam, en hebben ook deel aan de beloften, op grond van het evangelie (Ef. 3:13-22)².

In zijn bewoording van het ‘mysterie van Gods reddingsplan’ richt Paulus zich nadrukkelijk op individuen uit alle volken naties, en niet zozeer op volken en naties al geheel. Dat blijkt bijvoorbeeld uit Paulus’ speech op de Areopagus in Athene. Paulus spreekt uit dat het in de wereldgeschiedenis altijd Gods bedoeling is geweest dat volken Hem zouden zoeken. Gods bedoelingen waren dus gericht op volken als geheel. Maar, volgens Paulus, nu Christus is gekomen, richt God Zich in eerste instantie op individuele mensen. God roept alle mensen op zich te bekeren, waar ook ter wereld. (Hand. 17-34). Ieder mens, ongeacht uit wat voor volk hij afkomstig is, wordt dus aangesproken op zijn persoonlijke verantwoordelijkheid om voor God te kiezen. Of, zoals Openbaring 14:6 het verwoordt, de oproep tot bekering is gericht ‘aan de mensen op aarde, uit alle landen en volken, van elke stam en taal’.

Individueel en collectief mensbeeld

In het nieuwe testament ligt dus de overgrote nadruk op de redding van individuen uit alle volken en natiën, en niet op de redding van naties of volken als geheel. De vraag is dan hoe wij de eerder genoemde nieuwtestamentische teksten die wel spreken over de redding van hele volken, moeten begrijpen. De makkelijkste oplossing is om deze teksten te beschouwen als overblijfsels van oudtestamentisch spraakgebruik, en in onze uitleg iets aan te passen. Volgens deze uitleg staat er dan in Matth. 25 weliswaar letterlijk ‘scheiding tussen de **volken** in schapen en bokken’, maar wordt hier in deze uitleg dan eigenlijk mee bedoeld ‘scheiding’ tussen **mensen uit alle volken** in schapen en bokken’. En volgens deze uitleg betekent de oproep in Matth. 28:19 om ‘**alle naties** tot discipelen te maken’, eigenlijk ‘**mensen uit alle naties** tot discipelen te maken’.

² Paulus formuleert deze nieuwe relatie tussen Israël en heidenen op vier verschillende manieren. In Ef. 2:15 zegt hij dat gelovige joden en gelovige niet-joden in Christus zijn samengevoegd tot één nieuwe mens (Ef. 2:15). Op weer een andere plek zegt hij dat de gelovigen nu één lichaam vormen, het lichaam van Christus. Hierbij doet onze herkomst als joden, Grieken, of andere etnische achtergrond, er niet meer toe (Gal. 3:28; Col. 3:11). In Rom. 1:25-29 stelt Hij dat de ‘echte joden’ niet degenen zijn die zich uiterlijk aan de wet houden, waaronder de besnijdenis. De ‘echte joden zijn degenen die zich hebben bekeerd en door de leiding van de Heilige Geest Gods wil doen. Zij zijn de ‘besnedenen van hart’. Hierbij is hun afkomst, joods of heidens, niet van belang. Maar op een andere plek zegt hij weer dat de gelovige heidenen door Christus nu ook deel zijn van Israël, ‘in Israël zijn ingelijfd’ (Rom. 11:24).

Deze ‘oplossing’ is echter nogal kort door de bocht. In het nieuwe testament ligt zeker de grootste nadruk op de zegeningen van het evangelie voor individuele gelovigen. Maar dat sluit op zich nog niet uit dat het evangelie ook een boodschap of zegen kan hebben voor hele volken of gemeenschappen. Wij moeten de bijbel niet te veel interpreteren vanuit het moderne westerse mensbeeld met haar sterke nadruk op persoonlijke autonomie en vrijheid van het individu. Zowel het oude als het nieuwe testament waren geschreven in een wereld die veel minder individualistisch was ingesteld dan de huidige Nederlandse samenleving.

Nu houdt God zeker ieder mens persoonlijk verantwoordelijk voor zijn eigen levenskeuzes (Ezechiël 18; Joh. 3:16). Maar God respecteert tegelijk de grote invloed die deze sociale verbanden op onze diepste levenskeuzes uitoefenen. God heeft ons namelijk niet gemaakt of bedoeld als volledig onafhankelijke wezens. Hij heeft ons juist als sociale wezens gemaakt. Hij heeft ook de sociale verbanden geschapen waarvan wij allemaal deel uitmaken, zoals familie, gemeenschap, etc. Dit respect voor de invloed van sociale verbanden klinkt in de prediking van het evangelie in het nieuwe testament dan ook duidelijk door. Wij lezen al in de evangeliën en in Handelingen dat regelmatig hele families of zelfs dorpen zich bekeerden. Dit was vaak het effect van de bekering van één of meerdere sleutelpersonen uit zo’n familie of dorp, zoals een familiehoofd, wijze dorpsoude, ‘locale held’, e.d. Dergelijke figuren genoten dusdanig respect dat hun bekering als een geestelijk breekijzer werkte. Hun bekering opende ook de harten van de overige leden van zo’n familie of dorp voor het evangelie.

Deze sterke invloed van sociale verbanden op de individuele keuze voor of tegen het evangelie, is nog steeds in vele bevolkingsgroepen in de wereld terug te vinden. Het extreme individualistische mensbeeld dat westerse samenlevingen vaak als norm zien, kenmerkt waarschijnlijk zelfs maar een klein deel van de wereldbevolking. Het is in de wereldgeschiedenis eerder de uitzondering dan de regel³.

De hoogte, lengte, diepte en breedte van Gods heilsplan

Gods heilsplan is altijd dieper, rijker en voller dan wij beseffen. De Heer kan binnen Zijn heilsplan ruimte geven voor zegeningen van hele volken en gemeenschappen, zonder dat dit afbreuk doet aan de persoonlijke verantwoordelijkheid van ieder mens om zelf voor Hem te kiezen. Zegeningen voor individuen en voor hele gemeenschappen sluiten elkaar niet bij voorbaat uit. Dit principe is helder in Gods beloften voor Israël. Aan de ene kant heeft Christus de oude scheidsmuur tussen jood en niet-jood weggehaald. Zowel iedere jood als iedere niet-jood is zelf verantwoordelijk om voor Hem te kiezen. Zijn beloften gelden nu voor zowel individuele joden als voor individuele niet-joden.

Maar Paulus beschrijft in de bekende hoofdstukken Rom. 9 t/m 11 tevens overduidelijk dat er een tijd komt dat niet alleen een groot aantal individuele joden tot bekering zullen komen, maar dat ‘heel Israël’ behouden zal worden. Wij zien de eerste fasen van dit proces op aarde nu plaatsvinden. Hierbij herstelt God Israël eerst in het natuurlijke. Israël is nu een zelfstandige natiestaat in het gebied dat God Israël oorspronkelijk had

³ De nadruk op persoonlijke autonomie en keuzevrijheid is in westerse samenleving overigens vaak meer ideaal dan werkelijkheid. In de praktijk volgen vele westerlingen tamelijk klakkeloos de geestelijke modes van het moment, die door een beperkte groep opiniemakers zijn gevormd.

toebedeeld. Het volledige geestelijke herstel van Israël is de volgende fase in dit herstelplan, en begint nu stap voor stap op gang te komen.

Gods heeft maar één heilsplan, en dat loopt geheel via Christus (Kol. 2:8,9). Er zijn beslist geen twee afzonderlijke heilsplannen, één voor de heidenen in Christus, en één voor Israël buiten Christus om. Maar binnen Gods onmetelijk rijke heilsplan in Christus is er kennelijk ruimte voor een bekering van Israël als geheel. Dit houdt dus ook in dat elke Israëliër dan persoonlijk voor Christus zal kiezen. Het lijkt voor de hand te liggen dat daarna ook alle sectoren van de Israëliische staat en samenleving volledig doordrenkt zullen worden met Gods waarden, gerechtigheid en mensbeeld. Het herstel van Israël als een natie en het heilsplan voor gelovigen uit alle naties in Christus sluiten elkaar dus absoluut niet uit. Net als vele andere gelovigen verwacht ik dat Israëls bekering en redding juist Gods heilsplan voor alle mensen zelfs zal versterken. De redding van Israël als een natie zal naar verwachting leiden tot een extra grote oogst aan nieuwe gelovigen over de gehele wereld (Rom. 11:1).

Nu is de positie van Israël uiteraard uniek. Wat geldt voor Israël, geldt niet automatisch voor andere volken. Het herstel van Israël in Zijn heilsplan is een teken van Gods verbondstrouw aan het natuurlijke nageslacht van Abraham, Isaäk en Jacob. Daaruit kunnen wij echter niet automatisch afleiden dat God ook sommige andere volken in hun geheel gaat behouden. Maar aan de andere kant is dit ook weer niet onmogelijk. De eerder besproken bijbelgedeelten lijken in ieder geval naar deze mogelijkheid te verwijzen.

In het verleden hebben vele gelovigen weinig moeite gehad met het idee dat een natie als geheel een volgeling van Christus kan zijn. Door de kerkgeschiedenis heen hebben vele naties zichzelf als christelijk beschouwd. Ook Nederland beschouwde zich sinds de onafhankelijkheid van Spanje als een christelijke natie. Wij moeten hierbij overigens wel meteen bij opmerken dat het christelijke peil van deze naties in de praktijk erg schommelde, en soms zelfs ronduit abominabel was. Een schoolvoorbeeld van dit laatste is het sterk verwaterde, en met heidense elementen vermengde, christendom dat keizer Constantijn als officiële godsdienst in het Romeinse rijk invoerde.

C. Over volken, naties en tijdperken

Wat is een volk of natie?

Wat is nu precies een volk of natie? Dit is een oude vraag waarover historici en sociale wetenschappers nog steeds discussieren. Dit is echter niet slechts een vraag voor academici, maar ook een belangrijke vraag voor ons. Het is namelijk moeilijk om een hele natie of volk te discipelen als wij niet weten wat een natie of volk eigenlijk is. Vele gelovigen stellen volken in de praktijk gelijk aan moderne staten, zoals Nederland, Engeland, Frankrijk, e.d. Wij moeten hierbij echter beseffen dat de moderne staat zoals wij deze nu kennen nog niet bestond in de dagen waarin de bijbel werd geschreven⁴. Voordat wij ingaan op vragen hoe wij

⁴ Een staat is een officieel erkende politieke en bestuurlijke eenheid die grotendeels soeverein gezag uitoefent over een bepaald gebied en de inwoners daarvan. De overheid is de enige wettige bron van gezag, wetshandhaving en geweldsuitoefening. De als wettig erkende burgers hebben bepaalde wettige rechten en plichten die zij niet automatisch in andere staten bezitten. In een moderne staat wordt de overheid bestuurd door mensen die, deels of geheel, speciaal voor deze taak zijn vrijgesteld, en wordt ondersteund door een

onze naties kunnen discipelen, is het daarom eerst nodig om eerste nader op de begrippen natie en volk in te gaan. Daarover gaat dit hoofdstuk.

Het nieuwtestamentische woord dat meestal met natie of volk wordt vertaald, is het woord *'ethnos'*. Het is de Griekse vertaling van het Hebreeuwse woord *'goi'*. In het oude testament wordt dit woord vooral gebruikt voor de niet-joodse volken of naties, al wordt deze term op sommige plaatsen eveneens gebruikt voor Israël. De bijbel geeft geen precieze en volstrekt eenduidige definitie van de term volk of natie.⁵ Maar Genesis 10 en 11 noemen wel enkele kenmerken waaruit je zo'n definitie kunt afleiden. De term volk of natie slaat dan op een groep mensen met een gezamenlijke afstamming die een gezamenlijk en min of meer afgebakend gebied bewonen. In het licht van de hele bijbel en de geschiedenis kunnen wij nog aan deze definitie nog enkele belangrijke kenmerken toevoegen. Volken, of naties, hebben een eigen cultuur, waaronder taal, gebruiken, gewoonten, normen en waarden. Zij bezitten doorgaans een belangrijke mate van zelfbestuur en sociale organisatie, en een besef van gezamenlijke identiteit, inclusief de actieve bereidheid om aan deze gezamenlijke identiteit vorm te geven⁶. Ook kunnen volken in bepaalde overeenkomsten hebben in gedrag en mentaliteit. Wij gebruiken hiervoor wel de term *'volksaard'*⁷.

Deze criteria komen sterk overeen met de definitie in het moderne volkenrecht. Volgens deze definitie is een volk of natie een groep mensen met een gemeenschappelijke taal, cultuur en geschiedenis. Deze definitie is een belangrijke basis voor het zelfbeschikkingsrecht van zo'n groep mensen. Dit *'zelfbeschikkingsrecht'* houdt onder meer in dat zo'n groep het recht heeft om een eigen staat te vormen in een eigen gebied.

Een imperfecte definitie

Deze definitie en criteria zijn een bruikbaar uitgangspunt voor onze bespreking van Gods plannen voor de volken. Tegelijk moeten wij nuchter onder ogen zien dat deze definitie niet perfect is. De geschiedenis van de volkerenwereld te complex en dynamisch is om voor de

staatsapparaat dat onder meer bestaat uit leger, politie, rechterlijke macht en bureaucratie. De bestuurs- en organisatievorm van moderne staten kan overigens enorm variëren.

⁵ Een woord dat verwant is met de term natie of volk is een woord dat vaak vertaald wordt met stam of familielij: *'phulè'*. Dit woord wordt tevens gebruikt om de 12 stammen van Israël aan te duiden. In het oude testament werden de stammen van Israël weer onderverdeeld in 'geslachten', familielijnen die weer naar een beroemde voorvader werden vernoemd. Dit was overigens een bekend gebruik ook onder heidenvolken.

⁶ Afkomst, afstamming is dus een belangrijk criterium bij het onderscheiden van groepen mensen en volken. Maar een onderscheid naar biologische kenmerken zoals huidskleur, kent de bijbel vrijwel niet. De term ras is zoals wij dat kennen wordt in de bijbel eigenlijk niet eens gebruikt. Uiteraard wordt onderkend dat de ene groep mensen, of volk, andere fysieke kenmerken kan hebben dan een andere groep. Zo wordt nuchter geconstateerd dat mensen uit Ethiopië, of Nubië, een andere huidskleur hadden, en langer waren dan de Israëlieten (Jes 18:2; Jer. 12:23). Maar de bijbel gaat verder niet op raciale verschillen in, en gebruikt deze verschillen dus ook niet of nauwelijks als criterium voor het onderscheid tussen volken.

⁷ Uiteraard moeten wij dit begrip in de juiste proporties zien. Individuen binnen een volk kunnen immers qua mentaliteit sterk verschillen. Om deze reden wijzen velen de term volksaard af. Aan de andere kant verwijst dit begrip wel naar een algemeen ervaringsfeit. Ieder van ons ontdekt wel bepaalde overeenkomsten in gedrag en mentaliteit bij verschillende mensen van een volk of etnische groep waarmee hij in aanraking komt. Brazilianen zijn geneigd overmatig uitbundig te zijn, en Zweden zijn, om maar een voorbeeld te noemen, op het eerste gezicht veelal juist ingetogen en gereserveerd. Nederlanders zijn vaak heel direct, op het botte af, vele Engelsen juist beleefd en indirect, etc. Daarom vind ik deze term nog wel degelijk bruikbaar.

volle honderd procent is in genoemde definitie en criteria te vangen. Het criterium van eigen gebied is hiervan een goed voorbeeld. Sommige volken hebben lang in hetzelfde territorium geleefd, terwijl andere volken, vrijwillig of onvrijwillig, naar andere gebieden gemigreerd zijn. De grote volksverhuizing in het begin van de middeleeuwen, waar vele volken op drift raakten, is hiervan een goed voorbeeld.

Ook is het lang niet altijd makkelijk om volken heel scherp van elkaar af te bakenen. In de praktijk blijken vele volken elkaar in meerdere of mindere mate te doorkruisen en te overlappen. Dit probleem of volken vind je ook terug in het bijbelse spraakgebruik. Zo gebruikt de bijbel de woorden volken, of naties, vaak in één adem met de termen landen, stammen en talen. Al deze termen slaan op gezamenlijke kenmerken van groepen mensen. Deze termen hangen samen en overlappen elkaar. Maar zij vallen toch ook weer niet helemaal samen (Op. 5:9; 7:9, 13:7; 14:6). Zo kunnen twee naties best één en dezelfde taal spreken, maar op andere punten weer sterk van elkaar verschillen.

Tot slot zijn volken niet op alle genoemde criteria even uniform of heterogeen. Zo hebben vele volken aan de ene kant wel een gemeenschappelijke taal, maar spreken zij tegelijk ook allerlei regionale dialecten. Sommige naties hebben één dominante godsdienst of levensbeschouwing. Andere volken kunnen daarentegen heel pluriform zijn op godsdienstig of levensbeschouwelijk gebied, maar op criteria zoals taal, afstamming, en gemeenschappelijk grondgebied, onderling nauwelijks verschillen. Het Nederland van de 19de eeuw en begin 20ste eeuw was hiervan een goed voorbeeld. Het was georganiseerd rondom diverse levensbeschouwelijke groepen, met name protestanten, katholieken, socialisten en liberalen. De protestanten waren zelf ook weer onderverdeeld in diverse religieuze groepen. Maar qua taal, staatsburgerschap, afkomst en diverse culturele kenmerken, waren er desondanks veel overeenkomsten tussen deze levensbeschouwelijke groepen. In een later hoofdstuk zullen wij op dit voorbeeld van Nederland terugkomen.

Gods tijdperken voor de volkeren

Zoals gezegd beschrijft het boek Genesis het ontstaan van de volkeren. Maar de bijbel geeft beslist geen statisch beeld van hun ontwikkeling. God is ook de God van de menselijke geschiedenis, waar verandering en ontwikkeling de norm is, en niet de uitzondering. Volkeren en naties veranderen en ontwikkelen zich eveneens voortdurend. Gods plan met de volken garandeert beslist niet dat elk volk altijd zal voortbestaan, op dezelfde plek, met dezelfde taal, en met exact dezelfde cultuur of organisatievorm. God staat toe dat volken komen en weer verdwijnen. En Hij staat toe dat sommige volken in diverse volken uiteenvallen, dan wel of met andere volken tot een nieuw volk samensmelten⁸.

⁸ Israël is in dit opzicht de uitzondering die de regel bevestigt. God wilde niet dat Israël zich vermengde met de heidense volken, omdat Israël geroepen was om een heilig volk te zijn. Heidense echtgenoten of echtgenotes zouden de opvoeding van de kinderen beïnvloeden met afgoderij en andere gruwelen, waardoor Israël geen heilige volk meer zou zijn. Verder was de Heilige Geest nog niet aanwezig voor iedere persoon. Ook heidense echtgenoten die zich zouden willen bekeren, zouden daardoor nog in onvoldoende mate van zonde kunnen worden overtuigd, hetgeen wel nodig is om rigoureuus met een zondige levens- en denkwijze te breken. Bovendien zouden zij nog niet door de kracht van de Heilige Geest kunnen worden bevrijd van de patronen van de generatiezonden en demonische generatiebindingen uit hun oorspronkelijke volk. Zij zouden deze patronen en bindingen automatisch aan hun nageslacht doorgeven.

Maar God houdt de geschiedenis van de volkerenwereld, met al haar ingrijpende en voortdurende ontwikkelingen, wel in Zijn hand. En Hij gebruikt deze geschiedenis uiteindelijk voor Zijn doeleinden. In zijn beroemde rede op de Areopagus in Athene verwijst Paulus naar Gods bemoeienis met de geschiedenis van de volken. Zo zegt hij dat God ‘voor elk volk een tijdperk vastgesteld heeft en de grenzen van hun woongebied heeft bepaald’ (Hand. 17:26). Uit de term tijdperk, ook wel te vertalen met ‘vastgestelde tijd of seizoen’, valt af te leiden dat God aan elk volk een tijdlang een plaats op aarde heeft toebedeeld. Maar als God vindt dat een tijdperk voor een volk voorbij is, kan Hij dit volk ook weer laten verdwijnen.

Uit Paulus’ woorden dat ‘God de grenzen van de volken bepaalt’ moeten wij daarom ook niet afleiden dat de grenzen van alle volken onveranderlijk zijn. Evenmin moeten wij hieruit afleiden dat alle volken een eeuwig en onvervreemdbaar recht hebben op een bepaald grondgebied.⁹ Wat Paulus wel bedoelt is dat het bepalen van de grenzen van een volk nooit buiten God omgaat. Maar God kan altijd het territorium van een volk van tijd tot tijd veranderen, of toestaan dat deze verandert.

Zo toont de bijbel toont dat God regelmatig grote rijken liet ontstaan en een tijdperk van bloei toestond, ook al waren zij heel vijandig tegen Hem. Deze rijken hadden een enorme invloed op de volkerenwereld rondom hen. Assyrië, Babylon, de Meden en de Perzen, het Griekse rijk en het Romeinse rijk zijn hier bekende voorbeelden van. Ten gevolge hiervan werden volken onderworpen, zoals Israël ten tijde van Jezus onderworpen was aan het Romeinse rijk. Ook werden volken door de machtshebbers van deze rijken regelmatig gedwongen verplaatst, zoals met Israël en Juda gebeurde in de ballingschap. Verder ontstonden hierdoor ook weer nieuwe mengvolken, zoals de Samaritanen in het territorium van Israël. God gebruikte deze rijken weer voor Zijn doel. Zo gebruikte Hij het Assyrische en Babylonische rijk om Israël en Juda te oordelen, en het Perzische rijk om Juda weer uit de ballingschap terug te laten keren. En de Heer gebruikte de vernieuwingen van het Griekse en Romeinse rijk om het evangelie snel over de wereld te kunnen verspreiden. Als Gods ‘vastgestelde tijdperk’ van zo’n rijk voorbij was, en Zijn hoofddoel met dit rijk bereikt, ging het weer ten onder.

Oordeel, geduld en bekering van de naties

De Heer kan allerlei redenen om volken weer te laten verdwijnen, die Hij ons niet altijd laat weten. In het allerergste geval is oordeel de reden. Een schoolvoorbeeld zijn de Amelekieten. Vanwege hun lafhartige gedrag en intense haat tegen Israël besloot God dit volk haar bestaansrecht te ontnemen, al duurde het geruime tijd voordat dit volk ook daadwerkelijk verdwenen was (Deut 25:17-19). Een ander schoolvoorbeeld zijn de Amorieten in de tijd van Abraham (Deut. 25: 17-19). God gaf dit volk 400 jaar de tijd om in het land Kanaän te blijven wonen, ondanks zijn uiterst grove zonden en ongerechtigheid. Maar omdat dit volk zich niet bekeerde, liet Hij dit volk ophouden te bestaan toen Hij de maat van hun grove zonden en ongerechtigheid vol achtte.

⁹ Wij zien dat God in deze tijd Israël herstelt in het gebied dat Hij oorspronkelijk aan Abraham en Zijn nageslacht heeft beloofd. Een dergelijke belofte geldt echter niet automatisch voor elk ander volk dat ooit ergens heeft geleefd. Israël is op dit punt dus eerder de uitzondering dan de regel.

Het principe van geduld, 'lankmoedigheid', dat de Heer ten opzichte van de Amoriëten toonde, geldt vandaag de dag noch steeds. Daarom kan God toestaan dat een natie dat geregeerd wordt door diepe duisternis, en zeer afwijzend staat ten opzichte van het evangelie, toch een tijd van grote bloei doormaakt. Het doel van Zijn 'lankmoedigheid' is dat zo'n natie zich alsnog bekeert (2 Petr. 3:9). Japan is hiervan een treffende illustratie. Dit land kent een tijdlang al een grote sociale harmonie, economisch en technologisch succes, en een hoge levensstandaard en verwachting. Tegelijkertijd doordrenkt afgoderij en occultisme elk facet van de Japanse samenleving. Tevens heeft de natie een trieste geschiedenis van wreedheid, culturele trots en oorlogszucht. Japan heeft door de eeuwen heen zich krachtig verzet tegen elk initiatief om het land met het evangelie te bereiken.

Dit betekent echter beslist niet dat wij nu moeten gaan speculeren over Gods oordeel over Japan of andere naties, integendeel. De Heer houdt ook van Japan. Hij wil deze natie niet opgeven, en strekt nog steeds Zijn hand naar haar uit. De Heer wil ons gelovigen daarom oproepen om intensief voor Japan te bidden om haar verzet tegen de Heer nu eindelijk op te geven, en zich met Hem te verzoenen.

Historische ontwikkelingen en Gods heilsplan

De Heer heeft niet alleen de opkomst en ondergang van volken aan tijdperken gebonden, maar ook de manier waarop zij leven. Er is uiteraard een enorm verschil tussen de manier waarop de oude 'oervolken' uit Genesis waren georganiseerd, en de genoemde grote rijken in de oudheid. En de huidige moderne staten verschillen weer heel sterk van de sociale verbanden waarin volken in de middeleeuwen leefden.

Al deze dynamische en veelkleurige ontwikkelingen van de volkeren in de woelige wereldgeschiedenis passen prima binnen de bandbreedte van Gods heilsplan. Ongetwijfeld was Paulus zich hiervan goed bewust toen hij zijn rede op de Areopagus uitsprak. De wereld van zijn tijd kende, net als onze huidige tijd, een grote en snelle globalisering. De snelle opkomst en ondergang van het Griekse rijk, en het Romeinse rijk dat op dit Griekse rijk voortbouwde, hadden enorme invloed op de loop en ontwikkeling van de toenmalige volkerenwereld. God gebruikte deze globalisering voor Zijn doeleinden. Deze globalisering verschafte de ideale omstandigheden voor een snelle en grote verspreiding van het evangelie.

Uiteraard wil dit niet zeggen dat alles wat in de wereldgeschiedenis met de volkeren heeft plaatsgevonden Gods wil is, integendeel. Veel negatieve ontwikkelingen zijn het gevolg van de menselijke zonde, en van de bemoeienis van de 'demonische wereldheersers'. Deze wereldheersers willen de volken aan zichzelf onderwerpen en hen daarom aanzetten tot rebellie tegen God. Ook willen zij politieke ontwikkelingen misbruiken om dood, verderf, angst en onderdrukking te zaaien. Maar God is uiteindelijk in de geschiedenis de baas. Hij gebruikt historische ontwikkelingen voor Zijn doel, en keert hierbij ook negatieve ontwikkelingen ten goede.

In het tijdperk waarin wij nu leven is de moderne staat de dominante organisatievorm voor volken en naties. Dit heeft ook praktische gevolgen voor het tot discipel maken van onze natie. Wij moeten deze pogingen in eerste instantie richten op het discipelen van onze staat. Het praktische voordeel hiervan is bovendien dat de grenzen van een staat doorgaans in ieder geval helder zijn af te bakenen! Maar binnen dat kader moeten wij er tegelijkertijd voor

zorgen dat alle groepen etnische of culturele groepen in onze staat nadrukkelijk in onze evangelisatie en dit discipelschap worden betrokken.

D. Het tijdperk van de moderne staat

De natiestaat, ideaal en praktijk

De moderne staat is dus de dominante huidige organisatievorm voor de volken. In hoeverre deze moderne staat nu nadrukkelijk door God gewild is, of gewoon toegestaan, is niet zo belangrijk. Wat wel belangrijk is dat God de moderne staten binnen de bandbreedte van Zijn heilsplan een bepaald tijdperk heeft toebedeeld, en wil gebruiken voor Zijn doeleinden.

Staten kunnen etnisch tamelijk homogeen zijn, of juist veel etnische verscheidenheid kennen. De Verenigde Staten zijn het treffende voorbeeld van een staat die etnische verscheidenheid heeft omarmd, en economisch en politiek heel succesvol is geworden. Deze natie is grotendeels door immigratie uit diverse gebieden en culturen ontstaan. In dit land is het volledig geaccepteerd dat mensen van verschillende afstamming en regio van herkomst eigen wereldjes vormen. Verwacht wordt echter wel dat alle staatsburgers zich tegelijk beschouwen en gedragen als leden van één natie, door loyaal te zijn aan enkele nationale kernwaarden. Zij horen in de publieke ruimte Engels te spreken, en loyaal te zijn aan de wetten en instuties van het land, en het staatsburgerschap als een kernonderdeel van hun identiteit te omarmen.

Daarentegen was etnische homogeniteit het dominante ideaal van de moderne staat in onder meer Europa in de 19de eeuw. Vele politieke leiders zagen dergelijke homogeniteit als sleutel tot succes, en probeerden daarom uit alle macht om hun staat tot zo'n etnisch homogeen natiestaat om te vormen. Het promoten van een nationale eenheidstaal en het stimuleren van een sterk nationaal bewustzijn waren hierbij populaire instrumenten. Etnische en regionale verschillen, die nuchter gezien altijd in mindere of meerdere mate bestaan, werden zo weinig mogelijk benadrukt, of simpelweg ontkend. Soms werden streektaalen en andere uitingen van culturele verscheidenheid verboden, of zelfs wreed onderdrukt.

Ondanks dergelijke pogingen bestaan er in de praktijk eigenlijk geen staten die etnisch en cultureel volstrekt homogeen zijn geworden. Staten kunnen in de praktijk soms zelfs het tegenbeeld vormen van dit 19de eeuwse ideaal. Een extreem voorbeeld is het huidige Afrika. De oude westerse koloniale trokken daar willekeurige grenzen tussen landen die vooral gebaseerd waren op hun imperiale invloedssfeer. Deze kunstmatige grenzen bepaalden grotendeels het grondgebied van de verschillende staten die in Afrika in de tweede helft van de 20ste eeuw ontstonden. De criteria van het volkenrecht waren hierbij totaal geen leidraad. Ten gevolge hiervan wonen grote groepen mensen die zich tot hetzelfde volk rekenen, toch in verschillende staten. En één staat omvat vertegenwoordigers van geheel verschillende volken. De staatsburgers voelen soms weinig loyaliteit met de staat waarin zij wonen, maar juist veel loyaliteit met het volk waar zij zich toe rekenen, ook al wonen die in een andere staat dan de hunne. Zij zien vertegenwoordigers van andere volken die binnen de grenzen van hun staat wonen, vaak als concurrenten en soms zelfs als aardsvijanden. Dit probleem veroorzaakt regelmatig grote sociale en politieke spanningen en onrust.

Een dergelijke situatie vind je in mindere mate ook in Europa. De pogingen van de stichters van nationale staten om van hun staat een homogeen natiestaat te maken is maar

beperkt succesvol gebleken. Menige staat bevat groepen of regio's die zich niet of slechts gedeeltelijk vereenzelvigen met de staat waarin zij leven. Vaak hebben deze regio's een eigen taal. Vele leden of inwoners van deze groepen of regio's beschouwen zichzelf nog steeds als een apart volk, alle pogingen om hen op te laten gaan in een homogene natiestaat ten spijt. Daarom hebben zij de aspiratie een eigen staat te vormen (hoewel andere leden van deze groepen hier weer fel tegen kunnen zijn). De Basken en de Catalanen in Spanje, en de Schotten in het Verenigd Koninkrijk zijn hiervan voorbeelden. Tevens zijn door verschuivingen van landsgrenzen groepen deel geworden van een andere staat, terwijl zij zich etnisch gezien onderdeel voelen van een ander land. Hongarije is hiervan één van de voorbeelden. Groepen etnische Hongaren wonen in onder meer Roemenië en Tsjechië, maar voelen zich Hongaar, en geen Roemeen of Tjech.

Mensen die qua taal, afkomst en culturele gebruiken tot één volk lijken te horen, kunnen ook verdeeld zijn in verschillende staten. De Arabische wereld is hiervan een voorbeeld. Vele Arabische staten zijn qua taal, cultuur en afstamming nauwelijks van elkaar te onderscheiden. Toch vormen zij dus meerdere staten, die gedomineerd worden door machtige familieclans of politieke facties.

Samenhang en desintegratie van staten

De globalisering heeft uiteraard ook gevolgen voor de etnische samenstelling van staten. Vele landen ervaren nu een extra grote influx van mensen en groepen met een andere etnische achtergrond. Ook is de culturele beïnvloeding van buitenaf enorm toegenomen door massatoerisme en andere uitwisseling, en door de moderne communicatie middelen. Vele staten zijn daardoor etnisch gezien aanmerkelijk diverser dan voorheen. Op zich hoeft dit geen probleem te zijn. Een groeiende etnische diversiteit kan een gezonde dynamiek aan een samenleving geven, en verhinderen dat deze zelfgenoegzaam wordt en vastroest.

Aan de andere kant betekent deze grote influx ook dat nieuwkomers vele anderen uit hun volk van herkomst zullen ontmoeten. Dit kan een extra verleiding zijn om met hen een eigen wereldje op te bouwen, en nauwelijks verbondenheid te ontwikkelen met het nieuwe thuisland. Ook kunnen zij door de moderne communicatiemiddelen zich extra makkelijk blijven oriënteren op hun oorspronkelijke thuisland, waardoor de behoefte om te integreren verder vermindert. Zij vereenzelvigen zich soms dan enkel nog met hun eigen etnische groep en land van herkomst. In het ergste geval achten zij zich zelfs niet gebonden aan de wetten van het land waarin zij wonen. Zo'n situatie belemmert hun integratie en ondermijnt daarmee de onderlinge eenheid van een staat.

In het ergste geval mondt overmatige etnische verscheidenheid uit in sterke etnische tegenstellingen. Er is dan geen wezenlijke eenheid meer in al deze verscheidenheid, en kun je je afvragen of in zo'n geval een staat nog wel moet worden beschouwd als één volk of natie. De saamhorigheid binnen een staat kan dusdanig problematisch worden dat een staat uiteenvalt of implodeert, wat ook veelvuldig gebeurt. Dit is weliswaar Gods tijdperk voor de moderne staat. Maar hieruit volgt niet automatisch dat elke staat die ooit heeft bestaan nadrukkelijk door God gewild is. Evenmin volgt hieruit dat de Heer garandeert dat elke bestaande staat altijd maar blijft voortbestaan.

Ordelijke en wanordelijke splitsing

Op zich hoeft het uiteenvallen van een staat geen probleem te zijn, als de splitsing vreedzaam en in goed overleg plaatsvindt. Een voorbeeld is Tsjechoslowakije, dat aan het einde van de eerste wereldoorlog als staat ontstond, en in 2003 splitste in de staten Slowakije en Tsjechië, die qua taal, afstamming en cultuur overigens weinig verschillen. Aanmerkelijk minder vreedzaam ging het echter toe in het toenmalige Joegoslavië. Het werd aanvankelijk als een koninkrijk gesticht tegen het einde van de eerste wereldoorlog, en door Tito na de tweede wereldoorlog tot een communistische staat omgevormd. Na de dood van Tito en de ineenstorting van het communisme braken er wrede burgeroorlogen uit, en viel Joegoslavië uiteindelijk in 1992 in diverse kleinere staten uiteen.

Het voortbestaan van de huidige staten is ook een enorme uitdaging voor Afrika. Zoals eerder gezegd zijn de grenzen tussen vele Afrikaanse staten destijds kunstmatig getrokken door de koloniale machten, en doorkruisen zij het leefgebied van diverse etnische groepen. Nu herinner ik mij de woorden van een Afrikaanse broeder die stelde dat de Heer deze willekeurige grenzen tussen natiestaten ten goede wil keren. Op deze manier zouden diverse rivaliserende etnische groepen gedwongen worden samen te werken. Helaas gebeurt in de praktijk soms het tegenovergestelde. Bepaalde etnische groepen gebruiken dan de macht die het staatsapparaat hen geeft om andere groepen te onderdrukken. De massamoord op de Tutsi's in Ruanda in 1994 is hiervan een absoluut dieptepunt.

Los hiervan kunnen staten vervallen in totale anarchie, extreme politieke onderdrukking en economische uitbuiting, of totaal bestuurlijk mismanagement. Wij duiden dergelijke natiestaten ook wel aan met de term 'mislukte staten'. In andere gevallen zijn natiestaten dusdanig sterk onderworpen aan of uitgebuit door andere staten dat jij deze nauwelijks nog als aparte natiestaten kunt beschouwen.

Het is daarom belangrijk dat wij vanuit Gods wijsheid en inzicht bidden voor de staat waarin wij leven. Ook als onze staat uiterst kunstmatig is of zeer slecht functioneert, kan de Heer de situatie nog steeds ten goede keren. Maar het blijft altijd mogelijk dat de Heer ons aangeeft dat onze staat zoals deze nu bestaat, beter kan verdwijnen. Dan hoeven wij deze staat ook niet te discipelen. Wij moeten in zo'n geval bidden voor openbaring voor een beter alternatief voor de mensen die in dat gebied wonen. Tevens is het belangrijk dat wij bidden dat de Heer in Zijn genade de overgang naar dat alternatief vreedzaam laat verlopen, zonder anarchie, oorlog of andere vormen van wanorde.

Nederland en Europa

De volkerenwereld is zoals gezegd voortdurend in ontwikkeling. Weliswaar leven wij nu in het tijdperk van de moderne staat. Maar dat betekent niet dat dit het absolute eindpunt is van de ontwikkeling van de volkerenwereld. Het is niet op voorhand uitgesloten dat er een periode komt waarin de Heer vele huidige natiestaten laat opgaan in een grotere staat. Er is dan ook geen automatische garantie dat de Nederland als onafhankelijke staat blijft voortbestaan, en niet bijvoorbeeld opgaat in een Europese superstaat. Als wij bidden voor Nederland en overige staten, moeten wij de Heer dan ook bidden wat Hij het beste vindt, zonder vooringenomenheid.

Mede door de input van profetische voorbidders ben ik ervan overtuigd dat Gods plan A voor Nederland is dat het als een aparte onafhankelijke staat blijft voortbestaan. De zich ontwikkelende superstaat Europa blokkeert Gods plannen met Nederland en haar lichaam van

Christus. Maar Hij verwerkelijkt Zijn plannen met Nederland alleen als wij gelovigen hier ijverig, waakzaam en met geloof voor bidden. Het voortbestaan van Nederland als zelfstandige natiestaat vereist daarom eveneens dergelijk voortdurend en intensief gebed.

Hoewel samenwerking en vrede tussen naties en Europa heel belangrijk is, is de huidige EU gebaseerd op een onzuiver fundament. Het drijft op de zogeheten Frans-Duitse as, die voortkomt uit een onheilig verbond tussen Frankrijk en Duitsland. De geestelijke motor hierachter is de Franse imperialistische geest, die een voortzetting is van de geest achter het oude Westromeinse rijk. Deze geest manipuleert het schuldgevoel van Duitsland over haar rol in beide wereldoorlogen. Daardoor ziet Duitsland het als haar morele taak om kost wat kost de groeiende EU superstaat overeind te houden. Duitsland gebruikt haar economische en politieke macht hierbij om andere landen in het gareel te dwingen, inclusief Nederland¹⁰.

De deelname van Engeland aan de EU, en de sterke band met Amerika, boden nog enig tegenwicht tegen de de Frans-Duitse dominantie van Nederland in de EU. Amerika trekt nu echter steeds meer haar handen van West-Europa af, en haar macht lijkt zo wie zo af te nemen. En Engeland heeft de EU inmiddels heeft verlaten. Daardoor is dit tegenwicht nu goeddeels verdwenen. Dit is extra pijnlijk omdat er geestelijk gezien een diepe connectie is tussen Engeland en Nederland, sinds Willibrord uit Noord-Engeland het christelijke fundament in Nederland legde. Dit verklaart tevens waarom Nederland altijd sterk op Engeland georiënteerd is geweest, en zich zonder Engeland eigenlijk ontheemd voelt in een door Frankrijk en Duitsland gedomineerde EU. Desondanks voelen vele Nederlanders die in hun hart eigenlijk tegen een nauwe Europese integratie zijn, zich door de huidige omstandigheden gedwongen toch maar in te stemmen met een geïntegreerd Europa onder Frans-Duitse leiding. Zo'n Europa lijkt in ieder meer bescherming te bieden tegen de agressie van onder meer China en Rusland, dan een soevereine Nederlandse staat.

Als mede om deze reden de trein van nauwere Europese integratie onstopbaar lijkt, hoeven wij niet te wanhopen. De Heer regeert nog altijd deze wereld, waaronder Europa. Ook als onze politieke leiders de Nederlandse soevereiniteit te grabbel gooien, kan Hij via onverwachte gebeurtenissen deze integratie een halt toeroepen. Bovendien is een nauwere integratie zelden volledig onomkeerbaar. De voorbeelden van het voormalige Joegoslavië en Tsjechoslowakije tonen dat unies van naties zelfs na vele decennia toch kunnen verdwijnen. Ook de kunstmatige unie tussen Nederland en België in de negentiende eeuw hield niet lang stand. Het blijft dan ook altijd mogelijk dat een vergaand geïntegreerd Europa op den duur weer terugkeert naar een lossere samenwerkingsverband van soevereine natiestaten.

Europese samenwerking naar Gods ontwerp

Dit wil overigens beslist niet zeggen dat God tegen Europese samenwerking is, integendeel. Europa heeft ook een positieve gezamenlijke geschiedenis, zowel in het natuurlijke als in het geestelijke. Er zijn oude Europese bronnen van zegen die de Heer weer wil openen, ten behoeve van ons allemaal. Zo wil de Heer bepaalde zegeningen van de reformatie herstellen. Hieronder vallen onder meer een grote liefde voor de bestudering van de bijbel, en de

¹⁰ Als wij hierover bidden dienen wij niet te vervallen in negatieve kritiek en veroordeling van beide landen. De Heer heeft ons laten zien dat Hij ook mooie beloften voor deze landen heeft. Wij moeten beide landen dan ook zegenen. Deze positieve houding geeft ons het geestelijke gezag hebben om tegen de negatieve invloed van de huidige EU te bidden. Negatieve kritiek en veroordeling in ons gebed blokkeert dit gezag daarentegen.

erkenning van de bijbel als uiteindelijke toetsingsbron van de waarheid, in plaats van menselijke ideeën, subjectief buikgevoel of traditie. Een andere zegening is de nadruk op het geestelijke gezag en de verantwoordelijkheid van iedere gelovige, in plaats van slaafse afhankelijkheid van een geestelijke elite.

Wij geloven dat Europese gebedsnetwerken en andere samenwerkingsverbanden tussen gelovigen deze gezamenlijke bronnen kunnen helpen heropenen. In het ontwikkelen van dergelijke vruchtbare samenwerkingsverbanden ligt een taak voor onze huidige generatie. En het ligt voor de hand dat deze gezamenlijke geestelijke geschiedenis zich ook zal uiten in een mate van politieke en economische samenwerking. Maar deze Europese samenwerking moet wel gebaseerd zijn op een zuiver fundament, en recht doen aan de identiteit en roeping van iedere Europese natie afzonderlijk. Europese gebedsnetwerken kunnen dit proces van nieuwe gezonde samenwerking tussen Europese landen geestelijk begeleiden onder leiding van de Heilige Geest.

De ontwikkeling van de Nederlands natiestaat

Aan het slot van dit hoofdstuk wil ik speciaal ingaan op Nederland als staat en natie. Ook Nederland heeft een serie ingrijpende ontwikkelingen doorgemaakt, onder meer in samenstelling, geestelijke oriëntatie en politieke en bestuurlijke structuur. Toch is er een geestelijke rode draad die door de gehele Nederlandse geschiedenis loopt, vanaf het zendingswerk van Willibrord en metgezellen sinds 700 AD. Ik geloof stellig dat geestelijk gezien het zendingswerk van Willibrord de geboorte van Nederland als natie inluidde. Vanuit Gods perspectief is Nederland sindsdien een volk of natie, door alle veranderingen heen. Dit leid ik af uit de overduidelijke profetische opdracht van enkele decennia terug om de ‘bronnen van Willibrord’ weer op te graven¹¹. Dit ‘opgraven van deze bronnen’ betekent dat wij de christelijke erfenis die vanaf Willibrord in ons land werkzaam is, soms aan de oppervlakte, soms weer verscholen, herstellen en een grotere volheid geven. De Heer heeft Nederland vanaf het begin als discipelnatie op het oog gehad, en wil dat deze bestemming nu doorbreekt.

Ook al is Nederland in principe als natie tijdens het werk van Willibrord geboren, het heeft desondanks een flinke tijd geduurd voordat Nederland ook daadwerkelijk als één natie zichtbaar werd. Op het huidige Nederlandse grondgebied woonden eerst volken zoals de Kaninefaten en de Batavieren, die overigens uit het huidige Duitsland via de Rijn naar Nederland waren afgezakt. Tijdens de Grote Volksverhuizing in de vroege middeleeuwen kwamen de Franken en de Saksen zich in Nederland vestigen naast de aldaar reeds gevestigde Friezen. Dit was ook de situatie toen Willibrord en zijn metgezellen hun zendingswerk in Nederland startten. Uiteindelijk vloeiden deze drie volken samen in het huidige Nederland. In de middeleeuwen kenden de bewoners van Nederland veel godsdienstige en taalkundige overeenkomsten, maar zeker geen nationaal gevoel. Politiek en bestuurlijk was Nederland een onderdeel van het ‘heilige Romeinse rijk’ dat als los zand aan elkaar hing. Veel van de feitelijke macht lag bij de steden en allerlei regionale baasjes, de edelen en de prins-bisschoppen van Utrecht, die elkaar voortdurend naar het leven stonden.

¹¹ Marc van der Woude ontving deze openbaring oorspronkelijk. Deze openbaring heeft bij vele medegelovigen naar mijn mening terecht een grote weerklank en instemming ondervonden.

Wij kunnen de verklaring van onafhankelijkheid van Nederland van Spanje in 1568 als het zichtbare begin van Nederland als natie beschouwen. Maar zelfs toen moest de nationale eenheid nog groeien. Zo hadden de verschillende provinciën en belangrijke steden veel autonomie. Tevens was er een voortdurende strijd tussen de stadhouders die de gehele natie vertegenwoordigden, en de bestuurders van de steden en de gewesten anderzijds. De executie van Oldenbarnevelt door prins Maurits, en de moord op de gebroeders de Wit zijn dramatische voorbeelden van deze strijd. Verder duurde het een tijd voordat het katholieke Brabant en Limburg politiek en cultureel waren geïntegreerd in Nederland, waar het protestantisme lange tijd de officiële godsdienst was. In 1815 werd Nederland een moderne staat, na de bezetting en val van Napoleon. Elke levensovertuiging werd voor de wet gelijk gesteld. Het land veranderde van een losse federatie van 'staten', in een eenheidsstaat met een constitutionele monarchie. Niet langer waren nu de gewesten en de stadhouder de belangrijkste bestuurs- en machtsfactoren waren, maar het democratisch gekozen parlement en de door de meerderheid van het parlement gesteunde regering.

Diversiteit en eenheid binnen Nederland

Nederland heeft door haar geschiedenis altijd groepen van buiten Nederland geïntegreerd. Zoals in zo veel landen is de etnische diversiteit de laatste vijftig jaar sterk toegenomen. Deze toename is op zich prima te verenigen met Gods plannen met Nederland als discipelnatie. De inbreng en input van deze etnische diversiteit in Nederland kan potentieel een verrijking zijn, en schept ook kansen voor het evangelie. Zo kunnen mensen met het evangelie worden bereikt die wij in hun oorspronkelijke thuisland moeilijk zouden kunnen bereiken.

Maar deze toenemende diversiteit kan ook risico's inhouden voor Gods plannen voor Nederland als schaapnatie. Niet alle nieuwe groepen of mensen laten zich automatisch inpassen in de Nederlandse natie, of krijgen hier de kans voor. Ook kan er concurrentie ontstaan om schaarse hulpbronnen, zoals huisvesting en werk, wat weer spanningen tussen bevolkingsgroepen aanwakkert. Verder moeten wij nuchter onder ogen zien dat nieuwkomers door de vijand kunnen worden gebruikt om Gods plannen in Nederland te dwarsbomen. Een helder voorbeeld is de radicale Islam, die immigranten uit Moslim landen voor haar invloed wil gebruiken. Het is onze taak om actief te bidden en te werken aan de onderlinge saamhorigheid in ons land, en ook voor de evangelisatie van nieuwkomers. Tevens moeten wij bidden dat de regering een wijs en effectief beleid zal voeren inzake immigratie en integratie.

Als gelovigen dienen wij verder het goede voorbeeld geven. Het lichaam van Christus in Nederland kan een prachtige illustratie zijn van 'Gods multiculturele samenleving'. De geestelijke eenheid, samenwerking en onderlinge stimulans tussen gelovigen met verschillende etnische achtergronden kunnen een verrijking en correctie voor alle gelovigen betekenen. Zo is in de Nederlandse kerkgeschiedenis een enorme aandacht geweest voor de 'ware christelijke leer', maar betrekkelijk weinig voor de persoon en het werk van de Heilige Geest. Genezing en andere krachten van de Heilige Geest zijn oorspronkelijk ook echter 'geestelijke bronnen van Willibrord'. Gelovigen met een andere oorspronkelijke herkomst zijn prima in staat om de gemeente van Nederland te helpen om deze 'bronnen' weer te ontsluiten.

Ook kunnen wij onder leiding van de Heilige Geest onderlinge verzoening en genezing brengen van pijn die er tussen verschillende etnische groepen bestaat, zoals die tussen ‘autochtone Nederlanders’ en Nederlanders uit de voormalige koloniën. Zo’n verzoening is dan weer een prachtig getuigenis van de kracht van het evangelie, en een model voor de relatie tussen verschillende bevolkingsgroepen in onze samenleving.

De conclusie is dus dat er in de Nederlandse staat nadrukkelijk veel ruimte hoort te zijn voor etnische diversiteit. Maar er behoort tevens dusdanig veel verbondenheid tussen deze ‘diverse etnische delen’ te bestaan, dat deze delen toch als één volk en natie functioneren. Wij zouden aan dit ontwerp voor Nederland het label natiestaat 2.0 kunnen geven. In deze natiestaat 2.0 integreert God dus de bijdragen van etnische groepen die oorspronkelijk uit andere gebieden komen. Maar deze natiestaat 2.0 bouwt tegelijkertijd voort op de ontwikkeling van Nederland als natie vanaf de tijd van Willibrord, in het huidige grondgebied.

E. Volken en generaties

Welke periode is bepalend voor Jezus’ beoordeling?

Volken ondergaan dus in de loop van de tijd grote veranderingen. Dit geldt niet alleen voor hun taal, cultuur, grondgebied, e.d. De geestelijke situatie van een volk kan per periode in de geschiedenis van zo’n volk eveneens sterk verschillen. Wij zien dit sterk terug in de geschiedenis van Israël en Juda. Er waren tijden van grote afval, maar ook tijden van reformatie, zoals onder de koningen Hizkia en Josia. Deze grote variatie in de geestelijke situatie zien wij ook duidelijk terug in de geschiedenis van Nederland. Na aanvankelijke tegenstand waren Willibrord, Bonifacius en hun metgezellen behoorlijk succesvol in hun evangelisatie. In de middeleeuwen werd Nederland gekenmerkt door een oppervlakkig volkskatholicisme. Na de onafhankelijkheid van Spanje in 1568 werd Nederland officieel een protestants land, al is het zeer de vraag hoeveel Nederlanders nu echt een levende relatie met de Heer hadden.

Vanaf 1815 werd Nederland een seculiere staat. Alle levensovertuigingen werden voor de wet gelijk gesteld. Het liberalisme en socialisme namen in invloed toe. Maar het christelijk geloof bleef invloedrijk, al bestond er onder christenen helaas ook veel leeg nominaal christendom en starre en dode religie. In het al eerder genoemde zuilenstelsel slaagde een coalitie van katholieken en protestanten erin om eigen door de overheid erkende en gefinancierde scholen en andere maatschappelijke instellingen op te richten. Vanaf het eind 19de eeuw was het christelijk geloof de dominante kracht in de Nederlandse politiek en samenleving. In deze periode beheersten christelijke partijen zelfs regering en parlement. Overig vormde de achterban van deze partijen bepaald geen eenheid. Hoewel katholieken en protestanten wel politieke coalities vormden, waren zij in geestelijk opzicht ernstig verdeeld, en vormden zij aparte zuilen. Onder protestanten zelf bestond eveneens flinke verdeeldheid. Zo bestonden er twee globale tegenpolen, streng orthodox en vrijzinnig. Tussen deze tegenpolen bevonden zich weer diverse kampen, waarvan sommige meer in de richting neigden van het orthodoxe kamp, en andere juist richting het vrijzinnige kamp.

Na de tweede wereldoorlog nam de ontkerkelijk steeds meer toe, en werd het christelijk geloof sterk in het defensief gedrongen. Christenen vormen nu een minderheid. En

er bestaat een in Nederland een agressieve humanistische voorhoede die ons land van elke christelijke invloed wil ontdoen, met name op moreel gebied. Maar het is goed mogelijk dat er een nieuwe doorbraak van het evangelie in Nederland komt. Hiervoor bidden wij in ieder geval met passie en verwachting. Hoe dan ook, deze verschillen in geestelijke situatie doet een belangrijke vraag rijzen: **welke van deze perioden zal Jezus bij Zijn terugkomst als norm nemen als Hij Nederland beoordeelt?** Neemt Hij alleen de periode vlak voor Zijn terugkomst als norm, of gaat Hij een volk ook beoordelen op eerdere periodes in hun geschiedenis?

Generaties: een kernbegrip in de bijbel

Om deze vraag te beantwoorden, moeten wij een ander belangrijk bijbels begrip hier bespreken: generaties. Als wij dieper in de bijbel kijken, dan blijkt dat God niet alleen volken beoordeelt, maar tevens aparte generaties binnen die volken. Een ander woord dat voor generatie wordt gebruikt is het woord 'geslacht'. De bijbel bedoelt met deze term de leeftijdsgroep die binnen een bepaalde periode de dragende kracht van een natie vormt', de volwassenen dus. Wij kunnen uit de bijbel afleiden dat er globaal zo'n 40 jaar wordt gerekend voor een generatie. In de praktijk lopen generaties uiteraard altijd door elkaar heen. Voortdurend worden immers weer nieuwe mensen geboren, kinderen volwassen, en sterven ouderen, of trekken deze zich terug uit het actieve leven. Maar ook al zijn generaties dan moeilijk precies af te bakenen, het is desondanks een belangrijk bijbels begrip. Dat blijkt onder meer uit het feit dat ook Jezus deze term herhaaldelijk gebruikte.

Elke generatie heeft speciale geestelijke kenmerken bezitten. Het kan een eigen bijdrage leveren aan Gods koninkrijk, en ook een speciale taak hebben. En elke generatie kan zijn taak succesvol volbrengen, maar hierin juist ook hopeloos falen. Zo had de generatie Israëlieten die aanvankelijk door Mozes uit Egypte werden geleid, de taak om het beloofde land in te trekken en te veroveren. Deze generatie slaagde hier echter niet in door haar ongeloof, waarna het stierf in de woestijn. De taak om het beloofde land in te trekken viel toen op de schouders van de volgende generatie. Deze generatie kon wel het beloofde land intrekken. Ook in onze tegenwoordige wereld kunnen wij wel dergelijke generaties met speciale kenmerken ontdekken. In Nederland is de 'babyboom' generatie die vlak na de tweede wereldoorlog geboren, bekend en berucht. Dit is de generatie die een geest van rebellie tegen gezag en bijbelse normen heeft ontketend waar Nederland nog steeds de gevolgen van draagt.

De bijbel gebruikt dit begrip generatie, of geslacht, ook in een beperktere, engere, zin. Dan slaat deze term vooral op de machtshebbers, op degenen die op een bepaald tijdstip de touwtjes in een natie in handen hebben. Hieronder vallen de politieke, geestelijke en maatschappelijk leiders, en degenen die een sleutelrol hebben in de vorming van de publieke opinie. Je zou hen de maatschappelijke en geestelijke elite kunnen noemen. Zij drukken een groot stempel op de geestelijke situatie van alle mensen die op dat moment in dit gebied leven. Christus noemde de generatie van leiders die in Zijn tijd in Israël leefde, 'een boosaardige en overspelige generatie' (Matth. 12:39). Petrus roept in zijn rede op de pinksterdag zijn volksgenoten op om zich te redden uit dit verdorven geslacht (Hand. 2:40). Met andere woorden, mensen moesten zich radicaal losmaken van de dominante geestelijke invloed van de toenmalige generatie machtshebbers.

Tot slot gebruikt de bijbel het woord generatie, of geslacht, op de manier zoals wij deze term gebruiken in ons populaire spraakgebruik. In deze laatste zin slaat het woord op brede leeftijdsgroepen binnen een bestaande bevolking, jongeren, volwassenen en senioren. Toegepast op families betekent dit dat de termen grootouders, ouders en (klein)kinderen dan samen drie generaties vormen. In de volgende paragrafen ga ik vooral in op de eerste twee betekenissen van het woord generatie. In de laatste paragraaf kom ik op deze derde betekenis van het woord generatie terug.

Gods gedenkboek van de generaties

In Mattheus 12:41 en 42 blijkt dat God bij Zijn oordeel de generatie van leiders in zijn tijd zal veroordelen. Jezus zegt in dit verband dat de bewoners van Nineve uit de tijd van Jona en de koningin van Seba uit de tijd van Salomo zullen opstaan en deze generatie veroordelen, omdat zij zich wel bekeerden en deze generatie niet. Nu weten wij dat God Israël als natie herstelt en dat dus Israël zeker een discipelnatie zal zijn bij Jezus' terugkomst. Maar de generatie uit de tijd van Jezus zal hier dus niet in haar geheel toebehoren. Individuele gelovigen uit die generaties die zich 'uit dit geslacht hebben bekeerd' zullen er zeker wel deel van uitmaken. Maar deze generatie zal maar een beperkte gezamenlijke inbreng hebben die Gods louterende vuur zal doorstaan¹².

Op dezelfde manier kan God ook de verschillende generaties van andere volken beoordelen. Hij houdt in Zijn 'gedenkboek' niet alleen bij welk individu Hem heeft gerespecteerd en gevolgd, en welk individu niet (Mal. 3:16NBG). Uit genoemde verzen uit Mattheüs kunnen wij concluderen dat **Hij in Zijn beoordeling van de volken de bijdragen van elke generatie bijhoudt**. Hij zal in de beoordeling van de bijdragen van de generaties het kaf van het koren scheiden, en alleen de positieve bijdragen van elke generatie eeuwigheidswaarde geven. De waarde van deze bijdragen is dus per generatie verschillend. Sommige generaties, zoals de reeds genoemde generatie uit de tijd van Jezus, zullen hier dus niet of nauwelijks toe bijdragen. Andere generaties zullen wel een flinke bijdrage leveren, zoals die van de Judese koningen Hizkia en Josia, vanwege hun terugkeer naar Gods verbond. De blijvende inbreng van een natie in Gods 'nieuwe Jeruzalem' zal naar ik verwacht bestaan uit de optelsom van de positieve bijdragen van alle generaties in de geschiedenis van die natie.

Dit principe geldt ook voor Nederland. De blijvende bijdrage van de generatie babyboomers in Nederland is wellicht heel twijfelachtig, hoewel wij een verborgen positieve verrassing nooit mogen uitsluiten. Maar de inbreng van andere generaties kan een stuk hoger uitpakken. Dit perspectief moet ons uitdagen om met geloof te blijven bidden voor een radicale ommekeer in Nederland naar God toe. Hierdoor zullen de huidige en komende generaties in Nederland bijdragen met een grote eeuwigheidswaarde leveren!

Overigens betekent dit niet dat de taak van een bepaalde generatie totaal uniek is, en volledig anders dan van de generaties die volgen. Wij lezen in de bijbel ook dat vele taken

¹² Het gebruik van het woord geslacht in engere zin en in ruimere zin liepen soms enigszins door elkaar heen. Zo gebruikt Jezus dit woord in Matth. 12:39-42 in engere zin, met name voor de leiders dus. Maar in Matth. 17:17 e.v. gebruikt Hij dit in ruimere zin. Het blijkt namelijk dat zelfs de discipelen zich soms door de dwarsheid en ongelooft van het geslacht waarvan zij deel uitmaakte, lieten beïnvloeden. Daarom konden zij de maanzieke jongen niet bevrijden, vanwege hun ongelooft.

van de Heer door meerdere generaties moet worden uitgevoerd. Iedere generatie bouwt dan voort op het werk van de vorige, en corrigeert zo nodig hierbij eventuele fouten die de vorige generatie heeft gemaakt. Het schoolvoorbeeld is Gods plan voor het volk Israël. Dit plan begon bij Abraham, en werd door Zijn zoon Isaac op bescheiden voet verder ontwikkeld. Vervolgens kreeg de ontwikkeling van deze natie een enorme boost bij Isaaks zoon Jacob, en kreeg deze in Jacobs nageslacht verder vorm. Wij weten niet hoeveel generaties nog zullen bestaan voor de terugkomst van de Heer die op het werk van onze huidige generatie gelovigen in Nederland verder kunnen bouwen. Maar laten wij als huidige generatie een voortvarend begin maken met alle plannen die de Heer voor ons land nog uitgevoerd wil hebben!

De taak en roeping van de eerste generatie christenen

De beoordeling door Christus van elke generatie hangt tevens samen met de taak van deze generatie. Elke generatie binnen een volk kan een speciale taak hebben. Maar tegelijkertijd kan ook een generatie christenen vanuit alle volken een gezamenlijke taak hebben. Het één sluit het ander niet uit. Ieder lid van een generatie gelovigen heeft de taak en verantwoordelijkheid om aan Gods koninkrijk te bouwen en de grote opdracht uit te voeren, van welk volk hij ook maar afkomstig is. Maar de manier waarop de Heer iedere generatie hierbij leidt kan per volk verschillen, en ook per periode in de kerkgeschiedenis. Zo deelde de eerste generatie christenen een gezamenlijke hoofdopdracht, onafhankelijk van het volk waaruit deze christenen uit afkomstig waren. Deze hoofdopdracht was standhouden en volharden tot de dood (Op. 12:11). Martelaarschap in de naam van Christus werd door deze generatie dan ook als een voorrecht gezien (Joh. 21:19)¹³.

De vroege kerk van vlak na Jezus' dood en opstanding was het 'bruggenhoofd' van Gods doorbrekende koninkrijk op aarde. De duivel probeerde het doorbrekende koninkrijk van God met alle mogelijke middelen te stoppen, en dit 'bruggenhoofd' weer te verwijderen. Hij probeerde hierbij de gelovigen te verleiden van het geloof af te vallen. Hiervoor gebruikte Hij enerzijds heftige vervolgingen en anderzijds misleiding (1 Tim. 4:1). En als deze pogingen niet slaagden, probeerde hij de gemeente gewoon uit te roeien. God bouwde de gemeente echter door alle heftige vervolging heen, en gebruikte deze vervolging ook als loutering voor de gelovigen.

Standhouden door alle heftige druk heen was dus de hoofdopdracht van de eerste generatie gelovigen. Het werken aan het 'discipelschap van hele naties' had voor deze generatie dan ook geen hoge prioriteit. Het uitzicht op hevige vervolging krijgt dan ook een hele sterke nadruk in het nieuwtestamentische onderwijs. Bij Jezus' terugkomst zal de bijdrage aan het 'discipelschap van hele naties' daarom hoogstwaarschijnlijk ook niet als een belangrijk beoordelingscriterium fungeren voor deze generatie. De mate van trouw tot in de dood daarentegen des te meer.

Deze nadruk op martelaarschap is ook terug te vinden in het boek Openbaring. Vele gelovigen zien Openbaring vooral als een boek over de eindtijd. Uiteraard staan er veel verwijzingen naar de eindtijd in, en eindigt het boek met de komst van het nieuwe hemelse Jeruzalem op aarde. Maar desondanks was dit boek in de eerste plaats gericht op de eerste

¹³ Het woord martelaar betekent oorspronkelijk gewoon getuige. Maar omdat het getuigen van Jezus in die tijd zo vaak tot de dood leidden, werden de woorden getuige en martelaar min of meer synoniem.

generatie gelovigen, aan wie het ook was geadresseerd. Het gaf deze eerste generatie troost en bemoediging. God wilde hen zeker laten weten dat hun offer zou worden gewroken en rijkelijk zou worden beloond. Als de inhoud van het boek openbaring vooral gericht zou zijn op de eindtijd, enkele duizenden jaren later in de tijd dus dan de tijd waarin deze eerste christenen leefden, zou dit boek hun weinig troost en bemoediging hebben kunnen geven!

Martelaarschap is niet altijd Gods plan A.

Ook de apostel Paulus legt veel nadruk op vervolging en de mogelijkheid van martelaarschap. Zo zegt hij dat alle oprechte gelovigen vervolgd zullen worden (2 Tim. 3:12). Maar aan de andere kant geeft Paulus aan dat heftige vervolging en martelaarschap niet automatisch Gods plan A is voor alle gelovigen. Hij zegt in 1 Tim. 2:2 dat wij moeten bidden voor alle koningen en gezagsdragers, opdat wij rustig en ongestoord kunnen leven, ‘in alle vroomheid en waardigheid’. Tegenstand en tegenwerking zullen wij altijd krijgen, maar dat hoeft niet automatisch in gevangenschap en martelaarschap uit te monden.

Martelaarschap is dus niet automatisch het onvermijdelijke en gewenste lot van alle gelovigen. Vele generaties gelovigen in menig deel van de wereld hebben dergelijke intensieve vervolging en martelaarschap nog steeds te verduren. God stelt hun offerbereidheid zeer op prijs. Maar er zijn ook talloze gelovigen in de wereldgeschiedenis die een zeer vruchtbaar leven hebben gehad in gehoorzaamheid in de Heer, en op hoge leeftijd een natuurlijke dood zijn gestorven. Wij moeten martelaarschap niet uit de weg gaan. Maar wij moeten het evenmin kunstmatig opzoeken als God andere plannen met ons leven heeft.

Laat ik dit illustreren met de ervaring van gelovigen in Europa. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw hoorde ik als jonge gelovige in het vrije Nederland veel vergelijkingen tussen Nederlandse gelovigen en gelovigen uit het communistische Oost Europa. Gelovigen uit deze regio werden vaak zwaar vervolgd, gevangengezet, en soms gedood. Nederlandse, en andere westeuropese gelovigen daarentegen, genoten godsdienstvrijheid. Sommige leiders beschouwden deze vervolgte christenen niet alleen als een bron van inspiratie, maar ook als de norm voor alle christenen. Deze vervolgte gelovigen waren volgens deze leiders de echte christenen, terwijl zij Nederlandse gelovigen, die niet werden vervolgd, beschouwden als geestelijke watjes. Tegelijk verspreidden deze leiders de verwachting dat wij in Nederland ook communistisch zouden worden, en de gelovigen dan ook zouden worden vervolgd. Deze leiders moedigden ons subtiel aan om dit perspectief te omarmen. Deze vervolging zou namelijk de kwaliteit van ons geestelijk leven flink verhogen.

De geschiedenis liep, zoals bekend, anders. De greep van het communisme op de meeste landen in Europa verzwakte en verdween, wat zijn hoogtepunt vond in de val van de Berlijnse muur. Een golf van nieuwe godsdienstvrijheid brak door in landen waar tot voor kort gelovigen nog ernstig werden vervolgd. Vele gelovigen hadden hier ijverig voor gebeden. En deze val van de Berlijnse muur heeft de Heer ook al te voren aan vele gelovigen geopenbaard. Het martelaarschap en heftige vervolging waren dus toch niet Gods roeping en maatstaf voor alle Europese christenen in die tijd en de periode daarna. Nu is het uiteraard mogelijk dat er in een latere periode wel een periode van dergelijke vervolging uitbreekt in Nederland, en elders in West-Europa. Maar deze val van het communisme toont dat zo'n roeping tot martelaarschap dus niet altijd en automatisch Gods plan A voor ons is.

Verschillen in opdracht tussen naties

De brieven aan de 7 gemeenten in het boek openbaring tonen dat de situatie en uitdaging van de gelovigen uit de eerste generatie onderling ook al verschilde. Aan de ene kant gold de opdracht om trouw te blijven tot in de dood voor alle gelovigen in die tijd. Maar er bestonden tussen deze gemeenten tegelijk onderlinge degradaties op dit punt. Zo werd met name de gemeente van Smyrna een periode van heftige vervolging in het vooruitzicht gesteld, onder meer door ‘een synagoge van de satan’. Aan de andere kant beloofde God de gemeente van Filadelfia juist dat zij de macht van een ‘synagoge van de satan’ zouden breken, en dat de aanhangers hiervan openlijk zouden belijden dat God met hen is. Ook benadrukte de Heer aan deze gemeente niet zozeer het lijden dat zij zouden ondergaan, maar juist nadrukkelijk dat Hij hen zou bewaren in moeilijke tijden zal bewaren. In de brief aan Laodicea ging de Heer zelfs helemaal niet op komende vervolging in. Hij waarschuwde hen alleen maar voor het gevaar van hun eigen lauwheid, zelfgenoegzaamheid en geestelijke zelfoverschatting.

Verschillen tussen gelovigen op diverse plekken in de wereld gelden ook vandaag de dag. De gelovigen uit sommige delen in de wereld leven in een situatie waar de Heer niet verwacht dat zij werken aan het discipelschap van hele naties. Zo zijn er in sommige landen nog dusdanig weinig gelovigen dat het beïnvloeden van de staat, samenleving en publieke atmosfeer nog helemaal niet aan de orde is. Andere natiestaten hebben wel vele gelovigen, maar zitten midden in de frontlinie van agressieve demonische machten die uitzijn op werelddominantie¹⁴. God verwacht van dergelijke gelovigen lang niet altijd dat zij een wezenlijke invloed gaan uitoefenen op de politiek, economie, e.d. De Heer vraagt van hen vooral trouw en volharding bij het alle vervolging en onderdrukking.

Maar er zijn landen waar de Heer dit momenteel wel als een wezenlijke taak ziet. Dit geldt zeker voor landen met een waar al een flinke christelijke traditie aanwezig is, en nog steeds een redelijke hoeveelheid individuele discipelen. Ook al is de christelijke traditie in deze landen soms sterk verwaterd, er zijn nog steeds historische bronnen van heil die weer kunnen worden geopend. De reeds genoemde ‘bronnen van Willibrord’ in Nederland zijn hiervan een mooi voorbeeld.

Verschillen per generatie in een natie

Deze opdracht kan ook per generatie binnen een natie verschillen. Zo kunnen de gelovigen binnen een bepaalde natie een tijdlang veel vervolging en onderdrukking ondergaan. Maar het is mogelijk dat op den duur de gemeente flink groeit, en het geestelijke klimaat binnen die natie sterk verandert. Dan is een volgende generatie gelovigen binnen die natie wellicht wel in staat om een wezenlijke invloed uit te oefenen op de politiek, economie, e.d., en krijgt deze volgende generatie ook deze taak van de Heer.

Een tegengestelde ontwikkeling is in principe overigens ook altijd mogelijk. Door afvalligheid en een geestelijk tegenoffensief van de vijand kan de invloed van het evangelie op een hele samenleving sterk verminderen. Dit valt de gelovigen lang niet altijd te verwijten. Er zijn nu eenmaal seizoenen waarin wij in het discipelschap van individuen of van onze natie de ‘wind in de zeilen hebben’. Maar er zijn ook seizoenen met ‘sterkere tegenwind’. Zo zegt

¹⁴ Je kunt dergelijke natiestaten vergelijken met de gemeente in Pergamum. De geestelijke atmosfeer in die gemeente was extra agressief vanwege een extreem demonisch bolwerk, een ‘troon van satan’ (Op. 2:12-17).

de bijbel overduidelijk dat geestelijke seizoenen van afvalligheid soms onvermijdelijk zijn (1 Tim. 4:1).

De Heer gebruikt deze seizoenen ook weer voor Zijn doeleinden, bijvoorbeeld om schifting te brengen tussen echte gelovigen en meelopers. Ook kan een land worden veroverd of gekoloniseerd door een machtige antichristelijke wereldmacht, die de achtergebleven invloed van het evangelie in die natie onderdrukt. Dan is het mogelijk dat de Heer een nieuwe generatie gelovigen in die natie ontslaat van de verantwoordelijkheid om politiek, economie, en samenleving met het evangelie te beïnvloeden. Net als de eerste generatie christenen is hun opdracht dan vooral standhouden in de onderdrukking.

Onze generatie en discipelschap van de natie

Deze opdracht om te werken aan het discipelschap van onze natie als geheel, geldt ons inziens zeker voor de huidige generatie gelovigen in Nederland. Dit lijkt wellicht op een zware opdracht omdat het christelijk geloof op haar retour lijkt in Nederland. Maar vanuit Gods perspectief is niets onmogelijk, dus deze opdracht evenmin (Jer. 32:27). Ik merk dat de Heer nu vele gelovigen openbaring over hun natiestaat geeft, inclusief over de politiek. Daaruit leid ik af dat de Heer de huidige generatie gelovigen in vele landen wel de opdracht geeft om te werken aan en te bidden voor het discipelschap van hele naties. Ook aan onze huidige generatie Nederlandse gelovigen geeft de Heer de om met Hem mee te werken aan het tot discipel maken van de Nederlandse natiestaat 2.0.

Tegelijkertijd groeit deze openbaring en begrip over dit discipelschap van de naties geleidelijk. Wij moeten eerlijk erkennen dat er nog veel onduidelijk rondom dit thema is. Zo is het bij naties heel lastig te zeggen hoe groot de invloed van het evangelie op een hele samenleving moet zijn om van een ‘discipelnatie’ te spreken. Bij individuen is er een absoluut en duidelijk verschil tussen mensen die Jezus willen volgen en mensen die dat niet willen. Er bestaan tussen individuele discipelen uiteraard grote verschillen in volwassenheid, toewijding en vruchtbaarheid. Maar aan de andere kant zijn het toch allemaal discipelen¹⁵. De onvolwassen en minder toegewijde discipelen worden uiteindelijk toch behouden, al krijgen zij wellicht minder extra beloning bij Jezus’ terugkomst (1 Kor. 3:11-15).

Maar bij hele naties is zo’n onderscheid in de praktijk veel betrekkelijker. In naties waar God krachtig aan het werk is, en waar een groeiende invloed van het evangelie op de samenleving zichtbaar is, bestaat tegelijk doorgaans ook enorme tegenstand. Er kan dan een situatie optreden waar Jes. 60:1,2 over spreekt. Er is dan enerzijds sprake van een toenemende zichtbare kracht en heerlijkheid onder de gelovigen. Maar anderzijds gaat dit hand in hand met een sterk toenemende duisternis in het niet-gelovige deel van een natie. Tevens kan een natie een fase van geestelijke doorbraak en reformatie meemaken. Maar daarna kan weer een fase volgen van ernstige terugval en afvalligheid, zoals in de geschiedenis van Juda en Israël. Zo’n terugval kan worden veroorzaakt door tegenstand en vervolging, maar ook door toenemende kilheid, onverschilligheid en misleiding onder de gelovigen zelf.

De resultaten die wij boeken in het tot discipel maken van onze naties zijn dus wellicht maar beperkt. Ook kunnen deze resultaten, zoals al eerder opgemerkt, weer verloren gaan in

¹⁵ Natuurlijk bestaan er ook namaak discipelen die zeggen gelovig te zijn, maar Jezus niet volgen. Dat laat ik hier nu maar even buiten beschouwing.

volgende generaties. Dat is echter totaal geen reden om onze pogingen om het doel van discipelschap van onze natie maar op te geven. Al ons werk hier op aarde is per slot van rekening onvolmaakt. Zo weten wij evenmin hoe succesvol en blijvend de resultaten zijn van onze inspanningen bij individuele evangelisatie, discipelschap, bevrijding, e.d. Toch blijven wij deze taken trouw uitvoeren. Wij vertrouwen dat er door al deze activiteiten heen vruchten van eeuwigheidswaarde groeien, en dat wij voor onze trouw zullen worden beloond.

Dit principe is voor het discipelen van een natie niet anders. Wij doen onze taak in trouwe gehoorzaamheid, vertrouwen, en onder de leiding en in de kracht van de Heilige Geest. Wij mogen er dan van uitgaan dat onze positieve toewijding in 'Gods gedenkboek' terecht zullen komen. En dat deze toewijding zal ertoe bijdragen dat onze natie enige heerlijkheid het nieuwe Jeruzalem binnen zal brengen. Dit principe blijft overeind staan ook als er deze discipelschapspoging van onze natie maar tijdelijk en beperkt succes heeft.

Overige opdrachten voor onze generatie

Voor de volledigheid wil ik stellen dat de Heer ook nog andere opdrachten heeft voor onze generatie. Zo wil de Heer vele geestelijke ontwikkelingen in een stroomversnelling zetten, als voorbereiding van de komst van Christus. Sommige van Zijn oorspronkelijke plannen met de gelovigen en de gemeente zijn maar gebrekkig doorgebroken of weer op de achtergrond geraakt. Gods bedoeling is dat iedere gelovige Hem persoonlijk kent en geestelijk volwassen wordt (Jer. 31:34). Helaas kent de gemeente in het verleden veel halfhartig of routinematig naamchristendom, en is onvolwassen en onevenwichtig discipelschap soms eerder de norm dan de uitzondering geweest.

Verder wil de Heer dat iedere gelovige Zijn stem kan horen, en dienstbaar is onder de leiding en in de kracht van de Heilige Geest. Hij wil nu een einde aan elke passiviteit, controle, en afhankelijkheid aan gezalfde enkelingen of een geestelijke elite. Om nog een grote oogst aan nieuwe discipelen binnen te halen wil de Heer ook 'gewone' gelovigen in de huidige en komende generatie door laten breken in krachtige tekenen en wonderen. Als Gods bedoelingen met de gemeente echt tot wasdom komen, zal dat ons eveneens sterk helpen bij de vervulling van de grote opdracht in onze natie. Wij zullen dan des te vruchtbaarder kunnen bijdragen aan het maken van discipelen in Nederland, en aan het discipelschap van Nederland als geheel.

Om dit alles mogelijk te maken, wil Hij tevens de christelijke gemeente herbouwen volgens een ontwerp dat terug gaat naar de eenvoudige basisprincipes van de nieuwtestamentische gemeente, en dat naadloos aansluit bij de Nederlandse cultuur. Het is een puur en authentiek Nederlands ontwerp dat gekenmerkt wordt door een sobere, maar mooie eenvoud, als 'kenmerk van het ware'. Het is een gemeente zonder ingewikkelde modellen en formules, zonder strakke hiërarchie, en zonder gewichtigdoenerij of poespas die van de kern van het evangelie en leiding van de Heilige Geest afleiden.

Samenwerking en verzoening tussen generaties

In Gods plannen wil Hij ook verschillende leeftijdsgroepen binnen een volk samenvoegen (dus generaties in de derde zin van het woord). Families en generaties binnen families vormen een basisprincipe binnen Gods ontwerp voor de mensheid. Deze vormen ook een dragende

kracht binnen een samenleving. De Heer wil dat ieder zich niet alleen verantwoordelijk voelt voor de generaties binnen zijn eigen familie, maar tot op zekere hoogte ook voor de verschillende generaties in de samenleving en de wereld als geheel.

Dat geldt zeker voor de gemeente, wat God bedoeld heeft als Zijn grote familie. De Heer wil dat de generaties harmonieus functioneren en samenwerken, en elkaars rol respecteren en bevestigen. Ook de generatie van jongeren en kinderen wil de Heer al een rol geven. Zo blijken kinderen vaak uiterst bruikbaar in genezing en andere wonderen, vanwege hun kinderlijk geloof. Voor het bereiken van deze harmonie moet elke pijn, trauma, wrijving, afwijzing en desinteresse die er tussen de generaties is ontstaan, worden genezen. Voor de Heer is dit principe zo belangrijk dat Hij als voorbereiding voor de ‘dag van de Heer’ Hij verzoening wil brengen tussen de generaties. De oudere generaties moeten in deze verzoening het voortouw nemen (Mal. 4:6). Wij kunnen hieruit afleiden dat wij Gods mooie plannen alleen in onderlinge samenwerking tussen de generaties succesvol kunnen verwezenlijken.

De harmonie en samenwerking tussen de generaties in de gemeente zal tevens een rolmodel zijn voor de samenleving als geheel. In deze wereld bestaat er veel pijn, afwijzing en disharmonie tussen ouders en kinderen, en tussen de generaties als geheel. Dit geldt nog eens in sterke mate voor de westerse wereld sinds de jaren zestig in de vorige eeuw, en zeker ook in Nederland. De explosie van rebellie die toen plaatsvond leidde tot een grote generatiekloof, waarvan Nederland nog steeds niet helemaal is hersteld¹⁶.

F. Hoe onze natiestaat te discipelen

Geen valse tegenstelling

In dit hoofdstuk wil ik concreter ingaan op het discipelen van een hele natie. Dit onderdeel van de grote opdracht vormt geen tegenstelling met onze opdracht van om individuele discipelen uit alle naties te maken. Deze twee onderdelen van de grote opdracht zijn juist onlosmakelijk met elkaar verbonden. Een hele natie kan nooit een discipel worden zonder dat er eerst een groot aantal toegewijde en volwassen christenen in die natie aanwezig is. Zo'n groot aantal gelovigen is nu eenmaal nodig om de algemene instellingen en het maatschappelijk klimaat van een natiestaat als ‘zoutend zout’ te beïnvloeden. Met een klein groepje gelovigen gaat dan niet lukken. Hetzelfde geldt voor de beïnvloeding van het geestelijke klimaat van een natie. Hoe meer gelovigen aanwezig zijn in een natie die echt op Christus lijken, hoe meer wij het geestelijke klimaat en publieke opinie kunnen beïnvloeden met christelijke normen, waarden, en met een christelijk mensbeeld. Deze invloed verkrijgen wij onder meer door ons gebed, onze voorbeeldfunctie, en deelname aan het publieke debat¹⁷. Wij fungeren dan als de ‘stad op de berg’ die niet verborgen blijft (Matth. 5:13-16).

¹⁶ Deze generatiekloof werd destijds extreem dramatisch uitgedrukt in de popsong ‘My generation’ (mijn generatie) van de Who. In het lied klaagt een jongere dat de oudere generaties op zijn generatie neerkijken. Hij voelt zoveel vijandschap tegen deze generaties dat hij de hoop uitspreekt te sterven voordat hij zelf oud wordt.

¹⁷ Het publieke debat kent de nodige risico's, omdat de vijand zal veel trucs gebruiken om in dit debat het evangelie in diskrediet te brengen, en gelovigen in de verdediging te drukken. Onze deelname hieraan vereist dan ook veel wijsheid en geestelijk onderscheid. Ook vereist het zelfbeheersing. Soms zijn er ‘kairos’ momenten om de publiciteit te zoeken, maar er zijn ook momenten om de publiciteit als gelovigen juist nadrukkelijk te mijden.

Uiteraard moeten de gelovigen wel het zuivere evangelie aanhangen en uitdragen. Een situatie als in het Romeinse rijk, waar, zoals eerder gezegd, keizer Constantijn van bovenaf een onzuiver en verwaterd evangelie oplegde, leidt nooit tot een echte discipelnatie. Maar zelfs als gelovigen in het echte evangelie een grote minderheid, of zelfs de meerderheid, in een natie vormen, is succes nog niet gegarandeerd. Per slot van rekening is het mogelijk dat wij wel in het ‘echte evangelie’ geloven, maar dat de overgrote meerderheid van ons nog steeds geestelijk onvolwassen blijven. Ook helpt het niet als onze gemeenten nog beheerst worden door bolwerken van wetticisme of andere vormen van onzuivere religie. Tot slot vereist discipelschap van onze natie dat gelovigen ijveren voor een geestelijk zuiver normen en waarden systeem en mens- en wereldbeeld. Helaas zijn de normen, waarden en mensbeeld van ons gelovigen veelal gemengd zijn met menselijke opvattingen die wij ten onrechte voor christelijk verslijten.

Zo legden de protestanten in de 19de en begin 20ste eeuw veel nadruk op de waarden ‘soberheid’, verantwoordelijkheid, waaronder financiële verantwoordelijkheid, ijver en spaarzaamheid. Activiteiten dienden voor hen verder bij voorkeur een aantoonbaar nut te hebben, zoals verpleging, onderwijs, et cetera. Deze waarden waren tot op zekere hoogte zeker heel respectabel¹⁸. Maar zij werden soms dusdanig sterk en strak doorgevoerd dat deze waarden weinig liefde en levensvreugde uitstraalden, en daarmee geen aantrekkelijk getuigenis gaven van het evangelie. Zo kon de nadruk op financiële verantwoordelijkheid en soberheid makkelijk uitmonden in onbarmhartigheid, veroordeling, en soms in een misplaatste zuinigheid¹⁹. De strakke zondagsviering is een ander voorbeeld. Hier zal ik in een volgende paragraaf nog ingaan. En vele jongeren die niet in het strakke keurslijf van de op praktisch nut georieënteerde moraal pasten, voelden zich ontheemd en verweesd in hun christelijke milieu. Dit betrof onder meer jongeren met een kunstzinnige en beschouwende instelling. Dit onevenwichtige christelijke normen en waarden systeem heeft de afvalligheid van na de tweede wereldoorlog gestimuleerd, alsmede ook de rebellie in de zestiger jaren tegen gezag en de heersende moraal²⁰.

Geestelijke volwassenheid, afval en herevangelisatie

Evangelisatie, individueel discipelschap en het ontwikkelen van gezonde en volwassen gemeenten blijven altijd een topprioriteit. Volwassen gelovigen en gemeenten zijn immers de dragende kracht achter het discipelschap van een natie. Hierbij moeten wij de Heilige Geest de gelegenheid geven om ons te louteren van allerlei onjuiste of onevenwichtige interpretaties van het evangelie en van de christelijke moraal, die onwillekeurig bij ons binnen zijn

¹⁸ Max Weber, één van de grondleggers van de sociale wetenschappen achtte deze ‘protestantse ethiek’, met zijn nadruk op ijver, verantwoordelijkheid en spaarzaamheid als belangrijke motor achter de economische bloei in de westerse wereld.

¹⁹ Het rijmpje ‘Coen maak je mijn schoen’ is een treffend voorbeeld hoe een les over financiële verantwoordelijkheid om kan slaan in dergelijke onbarmhartigheid en zelfrechtvaardigheid. En de bezuinigingsdrift tijdens de vooroorlogse crisisjaren door de regeringen Colijn illustreert dat de overmatige nadruk op financiële verantwoordelijkheid soms juist zeer onverstandig kan zijn, zeker op nationaal niveau.

²⁰ Deze reactie werd heel creatief verwoord door de provo Jasper Grootveld met zijn bekende alliteratie ‘de misselijk makende middenstandsmentaliteit. Deze mentaliteit werd door tegenstanders vaak ook neerbuigend gekwalificeerd als ‘kleinburgerlijk’.

geslopen. Aan de andere kant is een grote invloed van het evangelie op de hele natie weer heel nuttig voor de verdere evangelisatie en discipelschap van individuen binnen die natie. Die invloed verkleint de kans op antichristelijke wetten en sabotage acties van overheden om de verspreiding van het evangelie ernstig te belemmeren.

Evangelisatie en discipelschap van individuen blijven eveneens noodzakelijk als in een natie de invloed van het evangelie op de samenleving sterk is geworden. Een probleem dat zich kan voordoen als het christelijk geloof steeds meer de norm wordt, is conformisme. Dit houdt in dat vele burgers van een land zich dan christen noemen, en vaak ook trouw naar de kerk gaan, omdat dit nu sociaal acceptabel is, omdat 'dit zo hoort'. Maar zij missen een levende relatie met de Heer en treden de christelijke moraal 'stiekem' vaak met voeten. Dan kunnen wij een situatie krijgen waar Jesja over spreekt: 'dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is ver van Mij' (Jes. 29:13). Helaas heeft dit probleem vele naties gekenmerkt die sterk door het evangelie zijn beïnvloed, inclusief Nederland.

Deze evangelisatie is eveneens van groot en blijvend belang als een generatie in een land wel vele oprechte gelovigen telt. Los van het feit dat de Heer natuurlijk alle mensen in een land wil bereiken, kan een volgende generatie terugvallen of zelfs helemaal van het geloof afvallen. Het publieke leven van dat land kent in zo'n geval dan nog wel allerlei christelijke rituelen die uit het christelijke verleden zijn overgebleven. Maar deze rituelen zijn nog slechts een sociale traditie, zonder inhoud, leven en overtuiging. Een goed voorbeeld zijn de staatskerken in diverse naties. Mensen trouwen hier en houden hun begrafenissen met allerlei 'christelijke' uiterlijkheden, maar zonder geloof in de Heer Zelf. Nederland levert andere goede voorbeelden van dit probleem. Zo zijn diverse politieke en maatschappelijke instellingen in naam nog christelijk. Vele mensen die hierin werkzaam of actief zijn, beroepen zich wel op algemene christelijke waarden en principes. Maar zijn zelf niet of nauwelijks gelovig meer, en geven de christelijke waarden en principes, zoals liefde of 'rentmeesterschap' soms een uitleg en toepassing die niet wezenlijk verschilt van humanistische opvattingen.

Deze voorbeelden tonen dat elke nieuwe generatie in een natie weer opnieuw voor de Heer moet worden gewonnen. De geestelijke strijd om de harten van de mensen gaat altijd door. Geen enkele natie kan wat dat betreft teren op haar christelijke verleden en op haar lauweren gaan rusten. Daarom zijn ook telkens nieuwe impulsen en vormen nodig voor effectieve evangelisatie en discipelschap, ofwel 'nieuwe wijn' in 'nieuwe wijnzakken' (Lukas 5:37,38). Dit geldt zeker voor het huidige Nederland. Een nieuw en groot initiatief is nodig om ons land met de liefde en werkelijkheid van de Heer te bereiken, in de kracht en onder leiding van de Heilige Geest. Hiervoor zullen wij nieuwe vormen moeten creëren voor ons gemeentelven, die gezuiverd zijn van elke dode, wettische, en formalistische religie. Ook zullen wij nieuwe manieren moeten vinden om onze natie als geheel te discipelen. Wij kunnen hierbij niet meer leunen op de restanten van de oude christelijke instellingen die hun wortels hebben in de verzuiling in de 19de eeuw.

Israël als inspiratie maar niet als blauwdruk

Bij onze pogingen om onze natie tot discipel te maken, hebben wij geen gedetailleerde blauwdruk tot onze beschikking. Wij kunnen ons uiteraard laten inspireren door het oudtestamentische Israël. Maar dit Israël kan ons hiervoor geen kant en klaar model geven.

Haar situatie was uniek en is niet zo maar over te zetten op huidige natiestaten²¹. God had Zelf het initiatief genomen om met Israël een verbond te sluiten. Het was van meet af aan duidelijk waaraan de gehele bevolking zich moest houden. God had Zelf de Thora, de wet, opgesteld. De Thora was feitelijk een omvattende grondwet die alle facetten van het leven van de natie reguleerde. Er bestonden wetten en morele regels voor het individuele leven en familierelaties. Maar er waren ook wetten en regels voor het sociale leven, zoals over land, sociale gerechtigheid, voor het godsdienstige leven, en zelfs over militaire conflicten.

Deze wetten en regels golden zonder aanzien des persoons voor iedereen die in Israël verbleef. De koningen stonden evenmin boven de wet. God stuurde profeten die zeer assertief het volk en de leiders wezen op ontrouw, afvalligheid en zonde. Bij blijvende ongehoorzaamheid en afvalligheid, volgden disciplinaire maatregelen. Ballingschap was de strengste sanctie.

Onze situatie is geheel anders. Om te beginnen hebben wij geen specifieke en alomvattende grondwet gekregen van de Heer, die alle facetten van de samenleving reguleert. Een 'christelijke' natie zal zelf de wetten en regels voor het reguleren van de samenleving moeten ontwikkelen. Dit kan veel tijd en moeite kosten. Verder roept God niet in één keer een hele natie, zoals het geval was bij de verbondssluiting met Israël bij Horeb. Hij roept mensen nu op om zich vrijwillig te bekeren en Hem te volgen. Hoogstzelden bekeert een hele natie zich in één keer. De bekering van de mensen in een natie gaat doorgaans stapsgewijs.

Afgezien daarvan, gelovigen vormen zelden de meerderheid van een bevolking van een natie. Daardoor is het lastig om vele christelijke normen en waarden via wetten op te leggen. En ook wanneer gelovigen reeds wezenlijke invloed op staat en maatschappij kunnen uitoefenen, hebben zij zelden geen meerderheid hebben. Daardoor kunnen zij slechts zeer ten dele een christelijke agenda uitvoeren. Zij zullen altijd compromissen met andere groepen moeten sluiten, en dus water in de wijn moeten doen.

Macht en dwang

Zelfs als wij gelovigen wel de macht hebben verkregen om christelijke normen en waarden via wetten af te dwingen, moeten wij wijs met deze macht omgaan. Een teveel aan 'christelijke dwang' kan bitterheid en vijandigheid onder niet-gelovigen aanwakkeren. Dit kan een extra blokkade vormen in onze pogingen hen voor Christus te winnen. En het kan het christelijke normen en waardensysteem en mensbeeld waarmee wij de samenleving willen

²¹ In heden en verleden hebben christelijke leiders hun land aan de Heer opdragen, en een verbond met Hem gesloten. De Heer stelt zo'n verbond zeker op prijs en beloont dit. Maar zo'n verbond heeft toch niet dezelfde status, gezag en gegarandeerde duurzaamheid als het verbond tussen God en Israël. Bovendien ondersteunen in hedendaagse gevallen lang niet alle burgers van zo'n land een dergelijk verbond. Dat neemt overigens niet weg dat de Heer ook huidige natiestaten, met of zonder verbond, kan 'tuchtigen' met het doel om zich tot Hem te keren. En Hij kan ook als teken van trouw aan vorige gelovige generaties in een natiestaat een nieuwe opwekking en reformatie laten doorbreken.

In het heden en verleden zijn 'christelijke' leiders zijn overigens soms net zo sluw en meedogenloos met hun macht omgegaan als niet-tirannen. Dan gaat er uiteraard vanuit het leiderschap geen positieve invloed uit op het discipelschapsgehalte van de hele natie.

beïnvloeden, in diskrediet brengen. In zo'n geval moeten wij ons afvragen welke christelijke normen dusdanig belangrijk zijn dat deze in wetten moeten worden vastgelegd, en welke normen wij alleen moeten 'aanbevelen', maar niet wettelijk opleggen. Zoals al in een eerdere paragraaf opgemerkt, moeten wij ons tevens afvragen of de normen die wij aanbevelen of opleggen zo wie voor de volle 100% christelijk zijn.

In de Nederlandse geschiedenis heeft het protestantse volksdeel bijvoorbeeld geijverd voor het verplichten van de 'zondagsrust'. Uiteindelijk leidde dit tot een compromis waarbij wel scholen, kantoren en winkels werden gesloten. De orthodox protestanten hadden het liefst alles willen sluiten op zondag. Maar om de niet orthodox-protestantse volksdelen tegemoet te komen werd sportbeoefening toegestaan, en mochten horeca en ander instellingen van ontspanning wel open. Deze 'verplichte zondagsrust' was in de praktijk veelal gekoppeld aan een wettische visie op de zondag. Hierbij werden de eisen van de oudtestamentische sabbat viering toegepast op de zondagsviering. Deze strenge visie op de zondagsrust wekte helaas de indruk dat het christelijk geloof vooral draaide om verplichtingen, zoals het bijwonen van saaie kerkdiensten, en om het verbieden van de genoegens des levens²². De wettische zondagsviering heeft een uiterst onaantrekkelijk beeld geschapen van het evangelie.

Wij kunnen evenmin garanderen dat de christelijke invloeden op staat en maatschappij in onze naties blijvend zijn. De vorderingen die één generatie heeft gemaakt kan een volgende generatie weer teniet doen. De generatie die zo'n afvallige generatie opvolgt, moet in haar pogingen de natie te discipelen dan soms weer geheel opnieuw beginnen. In het geval van Israël zorgde God Zelf voor correctie. Vanwege dit speciale verbond zorgt Hij er hoe dan ook voor dat Israël zich ooit weer tot Hem zal keren. Maar andere naties hebben zo'n sterk en blijvend verbond met de Heer niet. In tegenstelling tot Israël missen zij daardoor de zekerheid dat de Heer hen na periodes van afvalligheid uiteindelijk weer terug op de rails zal zetten. Er is dus absoluut geen garantie dat deze andere naties bij de terugkomst van Jezus als geheel discipelnaties zullen zijn. God roept mensen, en ook hele volken. Hij wil dat allen behouden worden. Maar uiteindelijk is de keuze om al dan niet aan Gods roep te antwoorden aan ieder individu en aan ieder volk zelf.

Visie en wijsheid voor onze natie

Gelukkig wil de Heilige Geest ons in alle wijsheid leiden. Voor het discipelen van onze gehele natie hebben wij net zo hard Zijn leiding en kracht nodig als bij het maken van individuele discipelen. De Heilige Geest is bereid om ons openbaring te geven hoe wij praktisch kunnen werken aan het discipelen van onze eigen natiestaat. Hij wil ons reeds helpen hoe wij positieve invloed uit kunnen oefenen op politiek en samenleving als wij nog maar een bescheiden minderheid vormen. Zo kan God ons de wijsheid geven die het volk en haar leiders nodig hebben om schijnbaar onoplosbare problemen en onverwachte crises in de samenleving op te lossen. Mijns inziens geeft de Heer sommige gelovigen een extra zalving voor wijsheid en openbaring op dit punt. Als wij een platform hebben om deze wijsheid te delen, kunnen wij een krachtige stem vormen en getuigen van de liefde en wijsheid van God.

²² Vele evangelische gelovigen elders in de wereld deelden een dergelijke strenge visie op de zondagsviering niet. Ook katholieken deelden een dergelijk strenge zondagsviering niet. Daarentegen was alcohol gebruik en roken weer volledig geaccepteerd door Nederlandse protestanten, terwijl vele evangelische gelovigen elders dat nu weer onchristelijk vonden.

En ook als wij nog geen maatschappelijk platform hebben om Gods wijsheid te delen, kunnen wij altijd invloed op de samenleving uitoefenen via ons gebed. Hier ga ik in een volgend hoofdstuk nader in.

De visie die de Heilige Geest wil geven voor het beïnvloeden van politiek, maatschappij en haar geestelijke klimaat, komt echter nooit automatisch, zelfs niet als er een hele krachtige opwekking in een natie plaatsvindt, met vele bekeringen en spectaculaire wonderen en tekenen. Dergelijke opwekkingen zijn heel nodig, zowel voor individueel discipelschap als voor het discipelschap van de natie. Zoals eerder gezegd, kunnen wij nooit onze natie effectief discipelen als er onvoldoende ‘levende stenen’ aanwezig zijn van toegewijde individuele discipelen. Maar dergelijke opwekkingen leiden aan de andere kant niet automatisch tot een hoger niveau van discipelschap van onze natie als geheel. Dergelijke opwekkingen kunnen plaatsvinden zonder dat hiervan veel effect uitgaat op de politiek, economie, maatschappelijke instellingen en het openbare leven.

De vijand zal uiteraard in de eerste plaats proberen een opwekking te stoppen. Maar als hem dit niet lukt, zal hij pogen de effecten hiervan op de hele natie te beperken. In dat kader zal hij al zijn krachten mobilizeren om te verhinderen dat deze opwekking doorwerkt in de politiek, economie en andere sectoren van de natie. Vooral de instellingen die de publieke meningsvorming sterk beïnvloeden, zoals de media, zal hij hiervoor gebruiken. Sommige van deze instellingen zullen krachtige en openlijke uitingen van een opwekking zo veel mogelijk dood willen zwijgen. Of zij zullen deze opwekking met antipropaganda in diskrediet pogen te brengen. Er zal dan in de media veel aandacht komen voor echte of vermeende fouten en misstanden in deze opwekking. Maar de ontegenzeggelijke krachtige zegeningen zullen deze media dan vrijwel onbelicht laten. Het geestelijke momentum van een opwekking resulteert dan niet in een verandering in de natie als geheel.

Gebed en afhankelijkheid

Wij ontvangen Gods visie, wijsheid en kracht voor het beïnvloeden van politiek en maatschappij als wij hier nadrukkelijk en met passie voor bidden. Indien wij verzuimen hiervoor te bidden, zal dergelijke visie en wijsheid niet in ons landen (Jac. 4:2b). De belangrijkste reden voor dit verzuim in gebed is dat gelovigen vaak het nut niet inzien van politiek en maatschappij. Zij vinden politiek bovendien maar saai, oninteressant en verwarrend. Voor vele gelovigen heeft het ook weinig met het christelijk geloof te maken. Politiek en maatschappij staan dan ook nauwelijks op hun gebedsagenda, waardoor visie, wijsheid en kracht hiervoor dus evenmin doorbreken. Andere gelovigen staan niet voor deze visie open omdat dit indruist tegen hun theologie. Zij geloven dat de wereld alleen maar slechter wordt, en wij alleen maar vervolging kunnen verwachten. Alle pogingen om met het evangelie de samenleving en politiek te beïnvloeden vinden zij al bij voorbaat verspilde energie. Hier ben ik in de inleiding al op ingegaan.

Gebrekkige bekendheid met het werk van de Heilige Geest is een andere reden waarom deze visie, kracht en wijsheid niet goed doorbreken. Door deze gebrekkige bekendheid gaan wij dan de christelijke invloed op de politiek en samenleving nastreven vanuit uit eigen kracht en inzicht. De vaderlandse geschiedenis kent hiervan treffende voorbeelden. Zo was tijdens de christelijke dominantie in Nederland in de 19de eeuw en de periode daarna, de bekendheid met het werk van de Heilige Geest uiterst gebrekkig. Aan de

ene kant heeft het werk van protestantse voormannen, zoals Abraham Kuijper, best veel goeds gebracht. De Heilige Geest kan ons zelfs zegenen als wij weinig van Zijn werk begrijpen! Zo heeft hun werk een grote duw gegeven aan de maatschappelijke emancipatie van gelovigen van eenvoudige komaf.

Maar de gebrekkige afhankelijkheid van de Heilige Geest leidde eveneens tot negatieve neveneffecten. Het opdelen van de samenleving in levensbeschouwelijke subculturen, 'zuilen', zorgde ervoor dat mensen zich grotendeels in hun eigen sociale wereld terugtrokken. Hierin ontmoetten zij vooral mensen met een gelijke levensbeschouwing. Ook hadden deze zuilen hun eigen nieuwsmedia, waardoor de leden van elke zuil de wereld sterk door hun eigen bril zagen. Dit stelsel remde de sociale contacten tussen gelovigen en niet-gelovigen, waardoor de natuurlijke mogelijkheden tot evangelisatie verminderden. Het voedde tevens de indruk bij degenen die niet tot een christelijke 'zuil' behoorden, dat het evangelie er niet is voor hen, maar alleen voor christenen. Ook vervreemdden gelovigen door dit stelsel van de leefwereld van niet-gelovigen, wat een rem ging vormen in vrijmoedige en succesvolle evangelisatie. De gevolgen hiervan werken vandaag de dag nog steeds door. Wij hebben de leiding en correctie van de Heilige Geest om soortgelijke fouten in de toekomst te vermijden.

Gods totale agenda

Zowel visie op politiek en maatschappij als intieme bekendheid met het werk van de Heilige Geest zijn dus essentieel voor het discipelen van een natie. Maar ook met die visie en bekendheid bestaan er nog vele valkuilen. Per slot van rekening, ook als wij het werk en de persoon van de Heilige Geest wel kennen, garandeert dit nog niet dat wij altijd alert zijn op Zijn leiding, of Hem ook echt gehoorzamen. Eén valkuil is dat wij onze maatschappelijke en politieke betrokkenheid versmallen tot enkele onderwerpen, zoals abortus, euthanasie en/of steun voor Israël. Dit zijn zeker heel belangrijke onderwerpen op Gods agenda. Maar onderwerpen als sociale en economische gerechtigheid zijn dat eveneens. Wij gelovigen moeten Gods hele agenda voor politiek en maatschappij omarmen, en dus niet slechts een paar belangrijke punten hieruit.

De Heer kan op sommige speciale momenten het ene agendapunt sterker kan dan een ander punt. Daaruit moeten wij niet afleiden dat die andere punten ineen niet meer belangrijk zijn, maar wel dat het ene punt nu even extra prioriteit heeft. Deze prioriteit kan van tijd tot tijd verschuiven. Zo is het mogelijk dat de Heer sterk bewogen is over een bepaalde sociale ongerechtigheid in onze natie, zoals bijvoorbeeld de achterstelling van een etnische groep. Hij kan dan in deze natie een leider naar voren schuiven om deze ongerechtigheid te verhelpen. Het is mogelijk dat deze leider vrij negatief staat tegenover sommige andere christelijke agendapunten, zoals beperking van abortus en druggebruik. Het feit dat de Heer deze leider naar voren schuift, betekent dan niet dat de Heer deze andere agendapunten ineens niet meer belangrijk vindt. Maar het betekent wel dat de Heer deze agendapunten toch even op de plank legt, en het agendapunt sociale ongerechtigheid nu even topprioriteit geeft. Als wij goed zijn afgesteld op de Heilige Geest, dan zullen wij dit opmerken, en deze leider in gebed ondersteunen.

Wij gelovigen vinden het echter vaak moeilijk te geloven vinden dat de Heer zo'n leider naar voren kan schuiven. Het feit dat hij negatief staat tegenover genoemde christelijke

agendapunten, bewijst voor ons dan onomstotelijk dat Hij Gods keuze nooit en te nimmer kan zijn. In plaats van voor hem te bidden, gaan wij vervolgens juist tegen hem bidden en hem ook op allerlei praktische manieren tegenwerken. Wij hopen dat op deze manier zijn bestuursperiode mislukt en gauw verdwijnt. Het resultaat is dat deze leider daardoor niet het probleem van sociale ongerechtigheid kan oplossen waarvoor de Heer hem juist naar voren heeft geschoven. Als gelovigen werken wij zo Gods agenda voor ons land feitelijk tegen, ondanks onze vrome bedoelingen.

Dit neemt niet weg dat na een tijdje de Heer weer een totale andere leider naar voren kan schuiven, om weer aan een ander belangrijk punt van Zijn agenda te werken. Dan moeten wij deze nieuwe leider steunen en niet blijven hangen in onze steun aan de vorige persoon. Wij gelovigen hebben dus de geestelijke gevoeligheid en flexibiliteit nodig om de ‘wind van de Heilige Geest’ te onderscheiden, en dienen niet blind te varen op onze eigen vooropgezette ideeën en voorkeuren.

Verkeerde coalities, goed bestuur en pijnlijke compromissen

Een beperkte focus op enkele ‘christelijke’ onderwerpen heeft nog een andere valkuil. Wij kunnen dan in de verleiding komen valse coalities te sluiten met groepen of individuen die deze onderwerpen ook omarmen, maar geestelijk onzuiver zijn. Zo zijn er groepen of individuen die zich uitspreken tegen abortus zijn of menen op te komen voor de ‘christelijke beschaving’. Soms geloven zij sommige van deze christelijke waarden deels of geheel, terwijl andere gevallen zij maar doen alsof, om zo christenen te verleiden hen te steunen. Dergelijke groepen en individuen kunnen er echter tegelijk waarden en een mensbeeld op houden die volstrekt antichristelijk zijn. Zelfs ultrarechtse groepen die ronduit racistisch en antisemitistisch zijn, claimen veelal ‘de christelijke beschaving te willen verdedigen’. Als gelovigen moeten wij geestelijk onderscheid hebben, en onzuivere nauwe coalities vermijden (vglk. 2 Kor. 6:14-16).

De focus op Gods totale agenda is eveneens vereist als wij als gelovigen een sleutelpositie hebben veroverd in het bestuur van een land, stad of regio. Bestuur vereist verantwoordelijkheid voor het gehele welzijn voor de mensen over wie ons dit bestuur is toevertrouwd. Dit betekent onder meer ook kwaliteit leveren in hele ‘gewone zaken’, zoals zorg voor de volksgezondheid, veiligheid, onderwijs, economisch welzijn en werkgelegenheid, e.d. Wij getuigen juist ook van de Heer als wij het bestuur van dergelijke ‘gewone zaken’ competent en rechtvaardig uitoefenen. Ons getuigenis wordt krachteloos als wij zo’n sleutelpositie in het bestuur slechts gebruiken om ‘christelijke’ agendapunten na te streven, maar van dit bestuur zelf een zootje maken.

Een andere valkuil is ‘kritiek vanaf de zijlijn’. Wij moeten gelovigen met een speciale zalving en roeping voor politiek en maatschappij respecteren. Dit betekent ook dat wij hen ruimte en vertrouwen geven, en begrip tonen voor de lastige dilemma’s waarin zij verzeild kunnen raken. Zoals ik al in een eerdere paragraaf heb opgemerkt, vormen christenen nu eenmaal zelden een meerderheid vormen, waardoor zij compromissen moeten sluiten in politiek en bestuur. Dit kunnen ook hele moeilijke en pijnlijke compromissen betreffen, met name als het onderwerpen van moraal en leven en dood betreft. Christelijke politici kunnen uiteindelijk overwegen een bepaald compromis te aanvaarden, ook al gaat dit eigenlijk tegen hun geweten in. Zij kunnen dan redeneren dat zo’n compromis in ieder geval voorkomt dat er

wetten worden aangenomen die nog desastreuzer zijn. Het is als christelijke buitenstaander makkelijk om hen in zulke gevallen te beschuldigen van verraad aan christelijke principes. Maar hun compromis kan qua uitwerking op de samenleving wel de minst slechte oplossing zijn. Voortdurend gebed om wijsheid en onderscheid is in zulke pijnlijke situaties beter dan kritiek en veroordeling vanaf de zijlijn.

Een onzuivere maatschappijvisie

Ik heb al eerder betoogd dat onze christelijk normen en waardensysteem en mensbeeld gemengd kan zijn met onzuivere opvattingen. Dit probleem doet zich ook voor met onze ‘christelijke’ visie op de gewenste organisatie van onze samenleving. Onze maatschappijvisie kan elementen bevatten waarvan wij ten onrechte aannemen dat deze ‘christelijk’ is. Dit is een probleem waar wij allemaal in enige mate last van kunnen hebben. Zo accepteerden vele Nederlandse gelovigen in de 19de en begin 20ste eeuw lange tijd de oude standenmaatschappij. De maatschappelijke, economische en politieke macht lag bij een beperkte groep notabelen en regenten, die hun maatschappelijke privileges aan hun nageslacht doorgaven. Ook christelijke partijen en instellingen werden vaak door dergelijke notabelen geleid, hoewel dit dan natuurlijk wel christelijke notabelen betrof. Gelovigen zagen deze orde soms zelfs als door God gegeven, en beschouwden onvrede met deze ongelijkheid als rebellie. Nu kwam het verzet tegen een dergelijke orde vaak kwam van atheïstische groepen, zoals communisten en socialisten. Voor gelovigen was dit soms een extra argument om zich juist wel te schikken in de bestaande orde van sociale ongelijkheid. Verder accepteerden en steunden vele gelovigen het Nederlandse kolonialisme.

Sommige gelovigen gaan er verder voetstoets vanuit dat een christelijk land een uiterst kleine overheid moet hebben, die zo weinig mogelijk belasting heft en zich zo weinig mogelijk met de vrijheid van de burgers bemoeit. Nu zitten er nuchter gezien zeker flinke nadelen en risico's aan een te grote overheid. Een overheid kan niet alle problemen oplossen, en als het dit wel probeert, vergroot zij deze problemen soms alleen maar. Een te grote overheid kan makkelijk verzanden in een logge en inefficiënte machine, met ondoorzichtige en onvoorspelbare procedures en besluiten. Dit geldt nog eens des te sterker als de instellingen die haar macht, effectiviteit en rechtvaardigheid moeten controleren, zelf slecht functioneren. Ook kan een te machtige overheid in haar controlezucht in de verleiding komen om de godsdienstvrijheid te beperken. Het is dus zeker heel legitiem om te waken voor een te ambitieuze en uit haar krachten gegroeide overheid.

Maar aan de andere kant is het de taak van de overheid om de openbare orde te waarborgen, voor de rechten van alle burgers op te komen, en andere zaken van algemeen belang na te streven, zoals volksgezondheid, e.d. Om al dergelijke taken goed uit te voeren kan een overheid ook weer niet te klein zijn, en evenmin te geringe bevoegdheden hebben. Dit geldt zeker ten tijde van grote algemene sociale problemen, zoals een pandemie, oorlog of financiële crisis. En uiteraard dient zo'n overheid ook bekostigd te worden, onder andere door belastingen. Paulus zegt in dit verband dat wij het gezag van de overheid moeten erkennen. Het betalen van belasting aan de overheid noemt hij zelfs een goddelijke plicht is (Rom. 13:1-7). Het is dus niet noodzakelijkerwijs christelijk om voor een heel kleine overheid te zijn, en om elke belasting als overheidsdiefstal te beschouwen.

Ook onze ‘christelijke’ maatschappijvisie dienen wij daarom telkens ter loutering aan de Heilige Geest voor te leggen, en zo nodig te laten corrigeren. Ook moeten wij accepteren dat gelovigen het onderling niet altijd eens zijn over politiek en maatschappij. In plaats van elkaar te verketteren, zullen wij, zoals dat in het moderne jargon, ‘het gesprek met elkaar moeten blijven aangaan’. Verder verwacht en vereist de Heer niet op alle punten volledige consensus tussen gelovigen. Zo mogen wij op ondergeschikte punten van christelijke gebruiken best van mening verschillen (Rom. 14:6). Dan mogen wij er van uitgaan dat de Heer evenmin van ons gelovigen verlangt dat wij het op alle politieke en maatschappelijke onderwerpen volledig eens zijn.

De verleiding van de macht

Net als niet-gelovigen kunnen ook christenen bezwijken voor de verleiding die nu eenmaal met wereldlijke machtsoefening verbonden is. Het is daarom wij om altijd in gedachte te houden dat wij in eerste instantie ‘burgers van Gods koninkrijk’ zijn, ook als wij wereldlijke macht uitoefenen. In het uitoefenen van deze macht blijven wij daarom nog steeds gebonden aan de normen en waarden van Gods koninkrijk. Wij zijn geroepen ons te gedragen als volwassen kinderen van de Heer, die in alle aspecten van ons gedrag het heilige karakter van Christus weerspiegelen. Zo behoort onze machtsuitoefening dienend zijn, en moeten wij niet tot elke prijs onze wereldlijke macht willen veroveren of behouden (Marcus 10:42-45). Het is niet de bedoeling dat wij gaan liegen, bedriegen, valse beschuldigingen produceren, cynische machtsspelletjes spelen, e.d. om politieke macht te verkrijgen. Evenmin mogen wij dergelijke strategieën en trucs gebruiken, of ons dictatoriale middelen toeëigenen, om kost wat kost aan de macht te blijven wanneer onze samenleving ons weer weg dreigt te stemmen.

Deze verleiding kan worden versterkt door een morele gespletenheid in ons geestelijk leven. Sommige gelovigen passen, bewust of onbewust, Gods normen en waarden wel toe op hun persoonlijke leven, maar niet op hun economisch handelen. In zulke gevallen zijn zij zeker trouw in hun huwelijk, betalen hun bijdragen in de kerk, zijn vriendelijk voor hun buurman, e.d. Maar zij ontduiken wel de belasting, houden zich in hun bedrijf niet aan wettelijke voorschriften, of maken zich soms zelfs aan regelrechte corruptie schuldig. Hetzelfde probleem geldt voor ons politieke handelingen. Gelovigen kunnen eerlijkheid hoog in hun vaandel hebben staan in de kerk en hun persoonlijk leven. Maar om één of andere reden vinden zij grove oneerlijkheid in hun politieke handelen geen probleem. Als wij de samenleving met het evangelie willen beïnvloeden, dan moeten wij ons uiteraard zelf ook consequent christelijk gedragen. Er is niets zo dodelijk voor ons getuigenis als hypocrisie.

Godsdienstige naijver is een andere reden waarom wij in de verleiding komen om met onzuivere middelen politieke macht te veroveren of te behouden. Wij kunnen bijvoorbeeld zo geobsedeerd raken door de strijd tegen abortus en euthanasie dat wij machtsuitoefening via ‘vuilte trucs’ goedpraten. Misschien, gaan wij dan rederen, is dergelijke machtsuitoefening inderdaad niet helemaal netjes. Maar, is de volgende stap in deze redenering, als wij kost wat kost aan de macht blijven, kunnen wij in ieder geval het nog ergere kwaad van abortus en euthanasie goeddeels voorkomen. Onze christelijke doelen, hoe belangrijk soms ook, heiligen echter niet alle middelen. Door dergelijke onzuiver machtsuitoefening geven wij een slecht getuigenis van het evangelie, en wakkeren wij juist vijandschap tegen de christelijke

normen en waarden aan²³. Dat hindert het discipelschap van onze natie tot discipel meer dan het dit bevordert.

F. Over gaven en roeping van naties

Heeft elke natie een bijzondere gave en roeping?

Iedere gelovige heeft de algemene opdracht om volwassen te worden in Zijn geloof, en te groeien overeenkomstig het beeld van Christus. Maar iedere gelovige heeft ook een unieke gavenmix en taak van de Heer ontvangen (1 Kor. 12;14). God houdt verder in Zijn omgang met ons rekening met onze aard, met hoe Hij ons geschapen en bedoeld heeft. De vraag is nu of deze principes ook voor naties gelden. Hebben naties ook een aparte gavenmix, aard en roeping? En als wij werken aan en bidden om onze natie tot een discipel te maken, moeten wij dan ook werken aan de ontwikkeling van deze gavenmix en roeping van onze natie?

Deze vragen vormen een belangrijk thema in de discussies over het discipelschap van naties. Een veelgehoorde opvatting is dat de Heer diep in de ‘volksaard’ van ieder volk een extra dosis van één of meer positieve eigenschappen heeft gelegd²⁴. Deze eigenschappen vertegenwoordigen, volgens deze opvatting, een belangrijk aspect van Zijn plan voor elk volk. Zo hebben sommige volken een extra mate van gastvrijheid, andere volken een extra mate van ondernemingsgezindheid, van familietrouw, e.d. Ook kunnen in deze visie sommige naties een geestelijke opdracht hebben, zoals een apostolische leiderschapsrol, missionaire opdracht, of profetische roeping. Vaak is deze rol al enigszins zichtbaar in de geschiedenis van deze natie. Nederland zou in deze visie een profetische roeping hebben, Engeland een wereldwijde zendingsoopdracht, e.d.

Volgens deze opvatting heeft de Heer deze positieve kenmerken en roeping bedoeld als stimulans en zegen voor de gehele volkerenwereld. Door de zondeval zijn deze eigenschappen en roeping echter ondergesneeuwd geraakt of ernstig vervuild. Zo is de familietrouw van sommige volken omgeslagen in corruptie en vriendjespolitiek. En, om een ander voorbeeld te noemen, de ondernemingsgezindheid van andere volken wordt veelal niet gebruikt om de wereld te zegenen, maar juist voor zelfverrijking.

Deze visie gelooft dat de gelovigen van een volk of etnische groep deze eigenschappen en roeping kunnen reinigen door vereenzelvigende schuldbelijdenis en gebed. Deze eigenschappen en roeping worden dan ‘verlost’. Ten gevolge hiervan kunnen de positieve kant van deze eigenschappen en roeping tot wasdom komen, en wel tot zegen gaan strekken. Ondernemingsgezindheid kan dan weer dienen voor het zegenen van anderen; familietrouw wordt weer een zuivere afspiegeling van Gods bedoeling met familie; een land gaat weer Gods gerechtigheid en waarheid propageren; etc. Dit verlost karakter van deze eigenschappen en roeping worden volgens deze opvatting eerst zichtbaar bij de gelovigen van

²³ Jezus zegt in dit verband ‘wees listig (of scherpzinnig) als een slang, maar behoud de onschuld van een duif’ (Matth. 10:16). Wij moeten aan de ene kant dus niet naïef zijn over alle vuile listen en trucs in de politiek en maatschappij, en ons hiertegen wapenen. Aan de andere kant moeten wij zelf ons eigen gedrag wel zuiver en rechtvaardig houden, en niet zelf als doortrapte slangen gaan handelen.

²⁴ Ik geef hier enkele belangrijke punten uit deze discussie beknopt weer. Het valt buiten het kader van dit artikel om uitgebreid en specifiek op deze discussie in te gaan. Wel wil ik hier erkentelijkheid uitspreken voor de uiterst belangrijke bijdragen die Pieter Bos en John Dawson aan deze discussie hebben geleverd.

zo'n volk of etnische groep. Maar op den duur gaan deze verlorene eigenschappen ook dit gehele volk beïnvloeden. Deze 'verlorene' eigenschappen en geestelijke roeping hebben volgens deze visie zelfs eeuwigheidswaarde. Zij maken deel uit van de 'luister' die de naties het nieuwe Jeruzalem binnenbrengen .

De bijzondere gave en roeping van de stammen van Israël

In de bijbel blijken de 12 stammen van Israël zeker een roeping en bijzondere gaven te hebben ontvangen. De roeping en gaven van iedere stam waren bedoeld als zegen voor Israël als geheel. Met name de zegen die Jacob over zijn 12 zonen en hun nageslacht uitsprak, is hierbij interessant (Genesis 49). De zegen van Mozes bevestigde Jabobs zegen deels en vulde deze aan, maar corrigeerde deze ook enigszins (Deut. 33). De stam Juda kreeg koninklijke leiderschapskwaliteiten toebedeeld (Gen. 49:10). En de stam Zebulon werd een 'handelsstam', mede gezien de ligging van haar grondgebied bij de zee, in de nabijheid van het handelscentrum Sidon (Gen. 49:13; Deut. 33:18).

De bijbel toont tevens dat God bepaalde negatieve eigenschappen en vloeken die Jacob op sommige stammen legde, ten goede keerde. Zo kregen Simeon en Levi van Jacob geen grondgebied toebedeeld, maar werden zij verstrooid over Israël (Gen. 49: 5-7). Dit was een straf die Jacob uitsprak vanwege hun moordlustige wraak op de inwoners van Sichem (Gen. 34). Maar uiteindelijk heeft Simeon toch wel degelijk een grondgebied gekregen. En de vloek van verstrooiing die Jacob op de stam Levi legde, keerde de Heer uiteindelijk ten goede. God had de stam van een Levi een tweede kans gegeven. Mozes en Aäron waren dan ook uit deze stam afkomstig. Ondanks enkele flinke missers toonde deze stam zich op beslissende momenten trouw en toegewijd aan de Heer tijdens de reis door de woestijn (Deut. 33:9). God koos deze stam daarom ook uit als een speciale aan God toegewijde stam, als de priesterlijke stam. De Levieten kregen stukken grond over het gehele grondgebied van Israël, zodat zij heel Israël namens de Heer konden bedienen.

Stammen in Israël konden verder in de loop der tijd nog andere positieve zegeningen ontvangen of ontwikkelen. Een goed voorbeeld is de stam Issaschar. Oorspronkelijk kreeg deze stam een op het eerste gezicht weinig aantrekkelijke zegen: dienen met harde en 'slaafse' arbeid onder sobere omstandigheden (verzen 14,15). In de zegen van Mozes kreeg Issaschar echter deel aan de overvloedige zegen van Zebulon (Deut 33: 18). In de loop der tijd bleek Issaschar bovendien heel Israël te kunnen dienen met een speciale zalving van profetische wijsheid: 'het onderscheiden van de tijden, zodat Israël wist wat het moest doen' ((1 Kr. 12:32).

De zegeningen zijn voorwaardelijk

Wij kunnen uit de bijbel leren dat de zegeningen die God voor een stam of volk bedoeld heeft, nooit automatisch in vervulling gaan. Het zijn beloften die in geloof en gehoorzaamheid moeten worden ingenomen. Een voorbeeld is de stam Dan. Hoewel de stam Dan afkomstig was van een slavin van Rachel, beloofde God deze stam een volwaardige plaats in Israël. Het kreeg een speciale 'zalving' van oorlog (Deut. 33:22). De Daniëten konden hierdoor in principe vanuit een underdogpositie tegenstanders overwinnen die op het oog veel sterker waren (Gen. 49: 16,17). Zij hadden dan ook de opdracht om de militair sterke en

technologisch superieure Filistijnen te verslaan, waarbij Simsom een leidende rol kreeg toegewezen. Maar de stam Dan faalde uiteindelijk in deze taak, en was niet in staat om Filistijns grondgebied blijvend voor Israël te veroveren. Het was de laatste stam van Israël die een erfdeel veroverde, en werd de schiel van Israël, in plaats van een volwaardig lid. In plaats van een sterke tegenstander te verslaan, koos Dan de weg van de minste weerstand. Het verdreef een volk dat, in tegenstelling tot de Filistijnen, nauwelijks een bedreiging voor Israël betekende, en vestigde zich in dat grondgebied (Joz. 19:40-47; Richt. 17 en 18). Hiermee vervulde Dan dus niet de potentie die God via de zegen van Jacob in deze stam had gelegd.

De zegeningen van een stam of volk kunnen ook maar deels tot bloei komen, of tijdelijk stagneren. Dit zien wij in de stam Juda. In de gehele geschiedenis van Israël ontstonden er van tijd tot tijd spanningen tussen de stam Juda en de overige stammen. Hiervan zien wij al een begin in de periode dat Juda zich met zijn afstammelingen tijdelijk afscheidde van zijn broers (Gen. 38:1). Mozes verklaarde dan ook dat Juda op sommige momenten ‘een eenzame strijd’ zou voeren (Deut. 33:7). Het dieptepunt in de relatie tussen Juda en de overige stammen vormde uiteraard de scheuring tussen Juda en Benjamin enerzijds, en de overige tienstammen anderzijds. Als oordeel op de grove ontrouw van Salomo zwaaide Juda vanaf dat moment niet meer de scepter over geheel Israël, en werd de leiderschapsrol van deze stam dus tijdelijk sterk beperkt.

De gaven zijn bedoeld als zegen voor allen

De gaven die iedere stam had ontvangen, waren nadrukkelijk niet slechts bedoeld voor de stam zelf, maar om heel Israël te dienen. Zo moest de commerciële gave van Zebulon heel Israël te goede komen. Zebulon was als het ware de poort via welke deze zegen voor heel Israël naar binnen kwam. En het vermogen dat God de stam Dan had gegeven om de Filistijnen terug te dringen, zou de Filistijnse dreiging voor heel Israël sterk verminderen. Toen Dan op dit punt verzaakte, moest Israël wachten tot de tijd van David. David was wel in staat om goeddeels een einde te maken aan de dreiging die van de Filistijnen op Israël uitging.

De gave en roeping van Juda om te regeren waren verder bedoeld om heel Israël te verenigen, effectief te beschermen en te dienen met goed en rechtvaardig bestuur. Deze zegen was duidelijk zichtbaar tijdens de regering van David. Salomo daarentegen begon zijn macht te misbruiken om Israël te onderdrukken. Hij vervulde op deze manier de roeping van de stam Juda om heel Israël te leiden. De onvrede van de overige stammen hierover vormde de directe aanleiding voor de afscheiding van het tienstammenrijk (1 Kon. 12:1-19).

De bijbel over kenmerken van heidenvolken

De bijbel zegt weinig over verlorene eigenschappen en roeping van heidense volken²⁵. Als de bijbel spreekt over eigenschappen van bepaalde niet-joodse volken doet het dit doorgaans vooral in negatieve zin. Zo werd Amalek gekenschetst als een lafhartig en uiterst vijandig volk, en Moab als trots, zelfgenoegzaam, en vol van zelfoverschatting (Deut. 25:17-19; Jer.

²⁵ Ik gebruik het woord heidens in deze context als niet-joods (gentile in het Engels), wat niet automatisch samenvalt met ongelovig (pagan in het Engels).

48:29). Verder gebruikte het oude testament hetzelfde woord voor Kanaäniet als voor handelaar. Dit gaf aan dat de identiteit van de Kanaänieten intens verweven was met handel en de daaraan verbonden onrechtvaardige Mammon.

Om een ander voorbeeld te noemen, Paulus is in zijn brief aan Titus weinig vleidend over de toenmalige bewoners van Kreta. Hij spreekt met instemming de zelfkritiek van een Kretenzer profeet na die hen ‘onverbeterlijke leugenaars, gemene beesten en vadsige vreters’ noemt (Titus 1:12). Dergelijke negatieve beschrijvingen in de bijbel zijn niet zo verwonderlijk. De hoofdboodschap van de bijbel is immers dat alle mensen zondig zijn en zich daarom moeten bekeren. Dit principe geldt voor individuen afzonderlijk en geldt eveneens voor volken als geheel.

Uiteraard merkt God positief gedrag in de heidenvolken zonder meer op en waardeert Hij deze. Een spectaculair voorbeeld is het gedrag van Nineveh als reactie op de prediking van Jona. De oprechte en intense verootmoediging van dit agressieve heidense volk veroorzaakte berouw bij God, waardoor Hij Zijn oordeel annuleerde. Bovendien wil de Heer een positieve wending geven in het lot van vijandige heidenvolken. Zo spreekt de bijbel herhaaldelijk over Zijn oordeel over dergelijke volken, maar kondigt Hij ook toekomstige bekering en zegen aan. Een krachtig voorbeeld is de bekering van Egypte en Assyrië (Jesaja 19:16-25). Deze naties zullen volgens deze profetie zelfs een krachtige geestelijke alliantie met Israël gaan vormen, en gezamenlijk de Heer dienen. Ook over andere naties, zoals Moab, Ammon en Elam, spreekt de bijbel ernstige oordelen uit, maar tegelijk een belofte van een toekomstige ‘keer in hun lot’ (Jer. 48,49).

Roeping en bijzondere gave van heidenvolken

In de bijbel wordt dus weinig gezegd over de roeping en verlore eigenschappen van heidenvolken. Maar aan de andere kant sluit de bijbel zulke eigenschappen en roeping ook niet uit. De Heilige Geest, die ons leidt in de volle waarheid, kan hier ons nadere openbaring over geven. Ik ben van mening dat de Heer de gelovigen van een bepaalde natie een roeping en zalving kan geven, net zoals Hij deze gaf aan de 12 stammen van Israël destijds. Deze roeping en zalving kan betrekking hebben op diverse gebieden, zoals zending, barmhartigheid, profetisch inzicht, e.d. Zo’n roeping en zalving kan vervolgens afstralen op de hele natie waar zij deel van uitmaken. In zulke gevallen kunnen zelfs de samenleving en politiek in enige mate de kenmerken van deze roeping gaan vertonen, zoals barmhartigheid, rechtvaardigheid, integriteit, moreel leiderschap, et cetera.

Laten wij Nederland als voorbeeld nemen. Ik ben naar het inzicht toegegroeid dat Nederland een profetische roeping heeft om onbevreesd en zonder terughoudendheid om te komen voor waarheid en gerechtigheid op te komen. Deze houding dient dan om te beginnen manifest te worden in de gelovigen en gemeenten van Nederland. Maar vervolgens gaan deze kenmerken ook afstralen op Nederlanders die zelf (nog) niet gelovige zijn, inclusief de politiek. (Uiteraard neemt dit de noodzaak voor deze Nederlanders om zelf tot bekering te komen beslist niet weg). De profetische roeping voor de Nederlandse gemeente wordt dan weerspiegeld in de Nederlandse natiestaat als geheel. De Nederlandse samenleving en politiek gaan dan onverschrokken opkomen voor een agenda die met Gods koninkrijk in overeenstemming is. Voorbeelden zijn de bescherming van het leven, en sociale en economische gerechtigheid. Nederland propageert deze agenda dan nationaal en

internationaal. Als een bijbelse profeet laat Nederland zich hierbij dan niet intimideren door het cynische machtsspel of strafmaatregelen van machtige landen.

Zoals wij leren van de stam Dan, wordt zo'n roeping niet automatisch vervuld, maar moeten wij hier ijverig en met wijsheid voor bidden en aan werken. Als gelovigen moeten wij dan ook bidden voor een drastische ommekeer in ons land. Nederland moet zich bekeren van haar rebellie, waardoor zij Gods profetische roeping hebben onderdrukt, of zelfs laten vervuilen en gebruiken door de vijand. Zo is ruggengraatgraatloos, berekenend opportunisme momenteel een dominante leidraad in de Nederlandse politiek. Deze leidraad is een totale ontkenning van Nederlands roeping als onverschrokken profeet van waarheid en gerechtigheid. En in plaats van pal te staan voor Gods gerechtigheid, is Nederland een internationaal uithangbord geworden van allerlei morele, antichristelijke verdorvenheid. Nederland is zo verworden tot een 'profeet' van de vijand, en geen profeet van de Heer.

Wij moeten hierbij wel altijd voorkomen om het 'geestelijke karakter' van een natie te beperken tot één of twee eigenschappen. Zo kan een natie of volk veel talent hebben in handel, maar dat is toch maar één facet van totale 'volksaard'. Bovendien betekent het feit dat een volk op sommige punten uitblinkt, niet meteen dat het volk op andere gebieden automatisch ondermaats scoort. Zo kan een profetisch volk tegelijk ook best goed zijn in ondernemen of diaconaat, om maar een voorbeeld te noemen. Ook moeten wij niet te snel geestelijke conclusies trekken uit oppervlakkige waarnemingen. Zo kan een bepaald land momenteel politiek machtig zijn. Maar dat betekent nog niet dat deze natie een internationale apostolische zalving en roeping heeft. En het feit dat gelovigen en ongelovigen in een bepaalde natie geestelijk heel gevoelig zijn, garandeert evenmin automatisch dat deze natie een profetische bestemming heeft. Net als alle inzichten, moeten wij inzichten over de 'verloste eigenschappen' of collectieve roeping van volken uiterst gedegen 'toetsen', waarbij wij alleen het goede behouden' (1 Thess. 5:18)²⁶.

H. Gebed en geestelijke strijd voor onze natie

Inleiding

Wij zullen de invloed van het evangelie op de samenlevings stap voor stap moeten veroveren. Dit is een proces van ups en downs, waarvoor geduld en volharding vereist is. De inspiratie hiervoor vinden wij in het oudtestamentische Israël, dat destijds het beloofde land eveneens stap voor stap moest innemen. Intensief gebed en strategische actie onder leiding van de Heilige Geest zijn voor het discipelschap van onze gehele natie noodzakelijk. Anders zal de greep die de vijand op onze maatschappij heeft nooit worden doorbroken. Als wij de passie en de visie hiervoor missen, zullen wij op dit punt dus ook nooit slagen. Dan missen wij ook sommige belangrijke zegeningen voor ons land die God voor ons land heeft voorbereid. Over dit gebed en actie zal ik in dit hoofdstuk nader ingaan.

²⁶ Los van eventuele gaven, heeft iedere natie ook een bepaalde cultuur die tot op hoogte neutraal is. God houdt hier rekening mee in Zijn ontwerp voor Zijn koninkrijk in de natie. Paulus zei in dit verband dat hij een jood was voor de joden, en een Griek voor de Grieken. Om het koninkrijk van God te bouwen paste hij zich aan de cultuur aan, zolang deze aspecten van zo'n niet met de waarden van Gods koninkrijk in strijd waren (1 Kor. 9:20). Het voert te ver om in dit artikel op dit aspect verder in te gaan.

Uiteraard betekent de vergelijking met de strijd van Israël om het beloofde land niet dat de niet-gelovigen in onze samenleving onze vijanden zijn. Onze strijd is niet tegen mensen gericht (Ef. 6:12). Een fundamentele valkuil is dat wij ongelovigen in onze strijd om politieke en maatschappelijke invloed wel als vijanden gaan behandelen. Dat gebeurt onder meer als wij ons mee laten slepen in onze ‘heilige ijver’ voor christelijke agendapunten, en tegen onchristelijke agendapunten, zoals abortus, euthanasie, de transgender agenda, etc.

Wij kunnen dan bitterheid en vijandschap in ons hart toelaten tegen hen die deze onchristelijke agenda actief nastreven. Dit brengt ons dan weer in de verleiding om ons te verlagen tot onheilige strijdmiddelen, die niet-gelovigen verder van het evangelie vervreemden, zoals ik reeds in een eerdere paragraaf heb betoogd. Wij kunnen nooit voldoende herhalen dat de strijd om de menselijke harten altijd Gods agendapunt nummer 1 is en blijft. Het is onze taak om niet-gelovigen juist met Gods liefde en vriendelijkheid voor het evangelie winnen, en voor hun bekering en redding te bidden. Dit geldt nadrukkelijk ook voor hen die zich zeer vijandig tegen ons en het evangelie opstellen (Rom. 12:14:21). Als wij vijandschap en haat tegen mensen in ons hart toelaten, bidden wij vanuit een onzuivere houding, en wordt onze geestelijke strijd vruchteloos .

Volhardend en eenparig gebed

In ons gebed kunnen wij meeregeren met Christus. Daarvoor is vereist dat wij telkens Zijn wijsheid en openbaring zoeken hoe en wat te bidden voor ons land. Wij regeren niet echt met Christus mee als wij volgens onze eigen inzichten voor onze natiestaat bidden, of blind blijven varen op oude openbaring. De Heer kan nieuwe openbaring geven voor onze natie, die afwijkt van wat Hij gisteren toonde. Telkens als Hij dit doet, moeten wij in ons gebed met Hem meebewegen.

Volharding in gebed is een absolute noodzaak, ook in gebed voor het ‘discipelschap van onze natiestaat’. Het is hierbij cruciaal dat wij ons, net als de weduwe uit Jezus’ gelijkenis, in dit gebed niet laten ontmoedigen door tegenvallers en teleurstellingen (Lukas 18:1-8). Het proces van discipelschap van een natie kent zowel ups als down. Ondanks ons gebed kunnen er bijvoorbeeld toch partijen en leiders aan de macht komen die ons land komen alleen maar verder afvoeren van ons doel om ons land tot discipel te maken. Ook kunnen er antichristelijke wetten worden aangenomen die onze christelijke bewegingsruimte ernstig beperkten. Wij moeten ons hierdoor dus uit het veld laten slaan, maar met vertrouwen blijven bidden. Maar ook het boeken van succesjes kan onze volharding ondermijnen. Wij worden dan soms laks en minder waakzaam, waardoor de vijand dit succesje ook weer makkelijk rooft.

Hoe meer gelovigen eenparig dit gezag in gebed uitoefenen, hoe groter de invloed normaliter op onze samenleving is. Aan de andere kant kan de Heer ook een tamelijk kleine groep die zich nauw laat leiden door de Heilige Geest, al krachtig gebruiken (1 Sam. 14:6). Wij kunnen dergelijk gezag tevens uitoefenen als er nog weinig gelovigen in onze natie zijn, en de invloed van het evangelie op de staat, politieke en maatschappij nog gering is. Deze invloed via gebed geldt zelfs als onze natiestaat vijandig staat tegenover het evangelie. Een prachtig voorbeeld is Elia. Ook in de tijd van grove afvalligheid, afgoderij en vervolging, oefende hij via zijn gebed krachtige invloed op Israël uit (Jac. 5:17,18).

Positief en gericht gebed

Paulus droeg de gelovigen op om voor koningen en gezagsdragers te bidden, waaronder voor hun bekering, zodat wij ‘vrij en ongestoord kunnen leven’ (1Tim. 2:2). Behalve voor de bekering van volk en leiders is het belangrijk om te bidden voor de vrede en welstand van onze natiestaat. Voor de verspreiding en bloei van het evangelie, en nationale en internationale christelijke projecten is economische welstand en maatschappelijk vrede nu eenmaal heel nuttig. God droeg bij monde van de profeet Jeremia het volk Israël al op om voor de vrede, welstand, te bidden van het vijandige Babel waarnaar de Heer hen in ballingschap had gevoerd. De reden hiervoor was dat de vrede, welstand, van Babel ook tot welstand zou leiden van de ballingen die daar verbleven (Jer. 29:7). Op dezelfde manier komen de vrede en welstand van onze natiestaat ook ten goede aan ons, de gelovigen.

Wij dienen daarom te waken voor al te kritisch en negatief gebed als onze regering het evangelie en christelijke waarden ongunstig gezind is. Natuurlijk mogen wij de Heer vragen om wetten en maatregelen die tegen Gods agenda en normen ingaan, tegen te houden of te veranderen. Maar zelfs zo’n negatieve regering kan desondanks ook vele maatregelen nemen die wel degelijk het algemeen belang dienen. Dit kunnen economische maatregelen zijn, maatregelen die rust en orde bevorderen, goed onderwijs en de volksgezondheid, e.d. Hoe meer wij onze regering zegenen in ons gebed, hoe groter de kans is dat ons gebed ertoe zal leiden dat deze regering ook dergelijke goede en succesvolle maatregelen nemen zal.

Wij kunnen verder bidden dat er positieve christenen op allerlei invloedrijke posities in onze samenleving komen, die, zoals Daniël destijds, een prachtig getuigenis van Gods liefde, rechtvaardigheid en wijsheid geven. En wij mogen bidden dat christelijke waarden en een christelijke mens- en maatschappij visie (weer) sterk gaan doorklinken in allerlei sectoren van de samenleving, ook als het christendom op zijn retour lijkt. Wij moeten dan onder meer denken aan het onderwijs, de politiek, de media en de publieke opinie in het algemeen. Maar wij kunnen via ons gebed ook veel invloed uitoefenen op beslissingen en ontwikkelingen die door niet-gelovigen genomen en geleid worden. God is in staat om ook niet-gelovige leiders te gebruiken om bepaalde ‘christelijke doelen’ te verwerkelijken, zoals steun voor Israël of het blokkeren van antichristelijke wetgeving.²⁷

De Heer kan ons in gebed ook bepalen bij gebed voor ontwikkelingen die de vrede en welstand van het land beïnvloeden, zoals extreem weer, economische crisis, nodige veranderingen in het ‘verdienmodel’ van de natie, en buitenlandse agressie. Hij kan ons openbaring geven hoe hiervoor te bidden, en ons gebed gebruiken om bepaalde dreigingen af te wenden of te verzwakken.

²⁷ Dergelijke politici worden soms wel vergeleken met de Perzische koning Cyrus. Hij was niet gelovig, maar was wel Gods uitgekozen instrument om Israël uit te ballingschap te verlossen. God kan inderdaad niet-gelovige politici voor een doel gebruiken, en zelfs uitkiezen. Het is echter mijn observatie dat gelovigen op dit punt te ver kunnen doorschieten. Zij geven sommige politici die enkele belangrijke christelijke agendapunten steunen, zoals anti-abortus en pro-Israël, onvoorwaardelijke steun, en bewieroken hen als God uitgekozen instrument. Hierbij zien zij soms grove zonden, dwaze beleidskeuzen, onrecht en machtsmisbruik van dergelijke machtshebbers volledig door de vingers of praten deze zelfs goed. Het feit dat God bepaalde mensen voor een positief doel gebruikt, betekent niet dat God hun overige gedrag en optreden goedkeurt, en evenmin dat Hij hen aan de macht houdt. Onze loyaliteit ligt bij Gods koninkrijk en Zijn gerechtigheid, en niet bij menselijke machtshebbers die komen en gaan.

Bescherming en neerhalen van vijandige bolwerken

Het is onze taak om te bidden dat de Heer oude en nieuwe dreigingen die Zijn plannen voor ons land tegenhouden, doorbreekt. Ook dit vereist volhardend ‘strijdend’ gebed, in de kracht en onder de leiding van de Heilige Geest. Op de korte termijn komt de belangrijkste geestelijke oppositie tegen Gods plannen in Nederland van het agressieve humanisme. De in de EU werkzame antichristelijke krachten versterken de kracht van dit humanistische bolwerk.

Op de langere termijn vormt de Islam een bedreiging voor alle Westeuropese landen, inclusief Nederland. Nu voelen vele individuele Moslims in Nederland zich best thuis in een pluriforme samenleving, en zijn zij helemaal niet uit op overheersing. Maar de geestelijke macht achter de Islam is dit wel degelijk, waarbij alle middelen geoorloofd zijn. Deze macht heeft een uitgesproken lange termijn strategie tot globale onderwerping, zoals de geschiedenis overduidelijk toont. De Islam heeft in het verleden gebieden veroverd waar ooit een zeer sterk christelijk getuigenis aanwezig was, zoals het huidige Turkije, en delen van Noord-Afrika. Het christelijke getuigenis in die landen is onderdrukt en volledig naar de marge geduwd. Zolang de globale macht van de Islam niet in de knop gebroken is, zal zij dezelfde veroveringsstrategie toepassen op West-Europa, en Nederland.

Het heeft er alle schijn van dat deze macht achter de Islam in Nederland een geestelijk pact gesloten heeft met het bolwerk van het agressieve seculiere humanisme. Beide geestelijke machten zijn er immers op gericht om uiteindelijk de invloed van het christelijk geloof helemaal uit Nederland te verwijderen. Mocht dit Islamitische bolwerk op den duur sterk en dominant genoeg worden, zal deze haar voormalige partner, het seculier humanisme, lozen, en de aanhangers daarvan ook gaan vervolgen.

Maar ook de Mammon, de god van het geld, en haar onrechtvaardige systeem is een grote bedreiging voor Gods plannen voor Nederland. De wereld wordt geteisterd door een internationaal roofdierkapitalisme, dat grote bedrijven uiterst rijk maakt, en hen een veel grotere macht geeft dan vele nationale staten. Dit systeem speelt naties tegen elkaar uit, bevordert de belangen van de rijken schaamteloos, en ondermijnt de bestaanszekerheid van gewone burgers. De weklacht in Jacobus 5:1-6 is op deze situatie van toepassing. Wij moeten voor bescherming bidden voor Nederland tegen de dictatuur van deze macht. In dat kader bidden wij dat God in Zijn genade voorspoed geeft, zonder dat onze natie zwicht voor de onrechtvaardige eisen van dit systeem. Ook de supersnelle opkomst van de ‘Chinese draak’, de macht achter het dictatoriale communistische China, is een bedreiging voor Nederland. Haar plannen tot werelddominantie en opening van nieuwe handelsnetwerken, dreigt Nederland van ‘poort tot Europa’ te degraderen tot een achterdeurtje.

Doorgaans zijn er individuen en menselijke organisaties die een sleutelrol spelen in het uitvoeren van de agenda van deze geestelijke machten. Maar, zoals al eerder opgemerkt, is onze strijd nooit tegen mensen zelf gericht, maar tegen de machten die achter hen schuil gaan (Rom. 6:12). Onze gebedstrijd dient er juist op gericht te zijn om mensen uit de greep van deze bolwerken te bevrijden. Om met Jesaja te spreken, wij ontnemen zo de ‘buit van de sterke’ (Jes. 49:24,25). Dit geldt eveneens voor het ontnemen van de ‘buit’ van het seculier humanisme en die van de Islam, en voor die van andere bolwerken. Gods liefde is en blijft hierbij altijd ons belangrijkste geestelijke wapen en drijfveer (Joh. 3:16).

Reiniging van de geestelijke wortels van onze natiestaat

De geestelijke wortels van individuele staten diep zijn doorgaans diep vervuild. Dit geldt eveneens voor staten waar het evangelie in heden en/of verleden grote vrijheid en invloed heeft genoten. Zo was christelijke godsdienstvrijheid een belangrijk fundament van de Verenigde Staten. Maar de geestelijke wortels van deze staat zijn diep vervuild door onder meer de invloed van de vrijmetselarij, onrecht tegen de oorspronkelijke bevolking, en de slavernij. In Engeland, een andere staat met een rijke christelijke erfenis, hebben de geestelijke wortels van vrijmetselarij en van imperialisme een belangrijke rol gespeeld.

Hoewel de rol van de vrijmetselarij in Nederland minder sterk is dan in sommige omliggende landen, is deze desondanks ook aanzienlijk, en zeker in het koningshuis. Deze invloed kreeg een krachtige impuls toen Nederland in 1815 een seculiere eenheidsstaat werd. Prins Frederik, de zoon van Willem I en broer van Willem II vervulde een sleutelrol in de Nederlandse vrijmetselarij. En Thorbecke, om een ander voorbeeld te noemen, de ‘aartsvader’ van de Nederlandse constitutionele monarchie, was eveneens een vrijmetselaar.

Maar er spelen in Nederland nog diepere onzuivere wortels een rol. Deze wortels hebben de potentiële gaven en roeping van ons land vervuild en ondermijnd. Een belangrijk voorbeeld is de ‘koopmansgeest’. Deze geest stelde als puntje bij paaltje kwam de belangen van geldverdienen boven de waarden van het evangelie, ook onder christenen. Dit leidde niet alleen tot een Nederlandse rol in de slavenhandel en andere onrechtvaardige praktijken. Deze geest ontmoedigde Nederlanders tevens om het evangelie aan andere volken te brengen, omdat dergelijke evangelisatie de handelsbelangen in gevaar zou brengen. Deze koopmansgeest komt dus feitelijk neer op aanbidding van de ‘onrechtvaardige mammon’.

Een ander geestelijk onzuiver element is de geest van religie. Deze geest van religie omvat onder meer puur uiterlijke vroomheid, en door de mens bedachte christelijke tradities en theologische opvattingen. Deze gedragingen, tradities en opvattingen komen niet voort uit de inspiratie van de Heilige Geest, en dus evenmin vanuit een levende relatie met de Heer Zelf. De geest van religie leidde in Nederland onder meer tot heftige godsdiensttwisten, die in het begin van de 17de eeuw haast een burgeroorlog tot gevolg hadden. De invloed van deze geest van religie heeft een zeer verwrongen beeld gegeven van het evangelie, wat latere pogingen tot herevangelisatie van Nederland weer heeft bemoeilijkt.

Het is onze taak om, net als Daniël, namens ons volk schuld te belijden en vergeving te vragen voor deze historische zonden die onze natie heeft begaan, en nog steeds begaat (Dan. 9). Vervolgens bidden wij dat de Heer de invloed van deze zonden, en de geestelijke bolwerken die daardoor zijn ontstaan, breekt.

Trauma's, verzoening en Gods plannen

De geestelijke fundamenten van staten kunnen ook worden vervuild door nationale trauma's. Deze kunnen tot ver in de tijd terug gaan, maar ook van recentere datum zijn. Natuurrampen, verwoestende oorlogen en vernederende bezettingen kunnen nog vele eeuwen doorwerken in een volk. Zij kunnen een bolwerk van diepe en sluimerende haat veroorzaken, of van pijn, verdriet, zwaarmoedigheid, enzovoorts. Maar ook recentere trauma's kunnen grote invloed hebben. In Nederland heeft de tweede wereldoorlog en de Duitse bezetting een hele diepe wond geslagen, die in de tijd van de naoorlogse wederopbouw deels verdrongen is. De Heer

wil deze gezamenlijke wonden van de volken genezen. De volledige genezing komt pas in het nieuwe Jeruzalem, waar de ‘bladeren van de boom van het leven de volken genezing brengen’ (Op. 22:2). Maar wij kunnen hier al met de genezing een begin maken.

Het is onze taak om te bidden voor Gods genezing van de historische trauma’s die onze natiestaat heeft ondergaan. En wij bidden voor het breken van de demonische bindingen waarvoor deze trauma’s een opening hebben gegeven²⁸. In dat verband bidden wij tevens voor, en werken wij aan, verzoening met volken die ons dergelijke trauma’s hebben bezorgd. Hier hoort uiteraard ook vergeving van deze volken bij. En wij bidden in dat kader weer voor, en werken aan, verzoening met volken bij wie wij als Nederlanders in het verleden dergelijke trauma’s hebben veroorzaakt. Wij vragen dan tevens namens ons volk vergeving aan vertegenwoordigers van deze volken die onze slachtoffers zijn geweest.

Onze Vader in de hemel wil ons gebed tevens gebruiken om Zijn hemelse plannen voor ons land op aarde door te laten breken! Gods plannen bouwen voort op waardevolle geestelijke bronnen in onze geschiedenis, zoals het oorspronkelijke zendingswerk van Willibrord en Bonifacius, de erfenis van de reformatie, en de doorbraak van het werk van de Heilige Geest in de pinkstergemeenten. In vorige hoofdstukken heb ik al naar sommige van deze bronnen verwezen. Nu waren deze geestelijke bewegingen verre van perfect, en hebben zij in de geschiedenis sterk aan kracht ingeboet. Maar de Heer heeft deze bewegingen toch gebruikt als een geestelijke ‘diepteinvestering’ in Nederland. Deze bronnen voorkwamen dat demonische machtsstructuren in ons land al te diep en sterk ‘wortel konden schieten’.

Als wij bidden voor een opwekking en nieuwe reformatie, kunnen deze bronnen ook weer open springen, wat de doorbraak van opwekking en nieuwe reformatie sterk zal bevorderen. Dergelijk gebed is extra bemoedigend voor landen met een levend christelijk getuigenis in het verleden, dat door afvalligheid deels of geheel verloren is gegaan. Het meewerken aan het weer open springen van deze ‘oude bronnen van het heil’ is als het herbouwen van de ‘puinhopen van geestelijke bouwwerken uit onze geschiedenis’, die lange tijd in onbruik zijn geweest (Jes. 61:4).

I. Conclusie en slotwoord.

De heerlijkheid van de naties

In het nieuwe Jeruzalem zal de heerlijkheid van alle volken, of naties, worden binnengebracht. (Op. 21:26 NBG). Hoe deze heerlijkheid er precies uit zal zien is nog een verrassing. Deze heerlijkheid weerspiegelt Gods veelkleurige, veelvormige en veelgeurige heerlijkheid. Het is een eigen tintje dat ieder volk aan de algemene feestvreugde en aanzien van het nieuwe Jeruzalem geeft. Deze heerlijkheid is gebaseerd op de bijdragen die de diverse generaties van een volk gezamenlijk aan Gods koninkrijk hebben geleverd. Deze bijdragen staan alle in Gods gedenkboek opgetekend. Als dit boek opengaat zal blijken dat sommige naties en generaties een grote bijdrage hebben geleverd. Andere naties en generaties zullen maar een heel bescheiden gezamenlijke bijdrage hebben geleverd. In Gods gedenkboek dat

²⁸ Afhankelijk van de aard van dit trauma kan dit een geest van afwijzing zijn, of depressie, haat, rouw, of juist grote geldingsdrang, e.d.

dan opengaat zullen ook de bijdragen vermeld staan van volken die reeds verdwenen zijn ten tijde van Jezus' terugkomst.

Als Gods gedenboek opengaat, zal blijken dat sommige naties nauwelijks hebben bijgedragen aan het koninkrijk van God, en Gods koninkrijk misschien veelvuldig bestreden. Maar zelfs dan kunnen deze naties ten minste nog een beetje 'heerlijkheid' leveren. Je kunt dit vergelijken met een huis dat zo slecht is dat het rijp is voor de sloop. Er kan echter zelfs in zo'n waardeloos huis wellicht toch iets waardevols te vinden zijn, zoals een mooie klassieke schoorsteen, een mooi stuk tegelwerk, et cetera. Dit waardevolle voorwerp 'red' je dan uit dit huis en bewaar je op een goede plek. Jesaja 18 illustreert dit principe. Dit hoofdstuk spreekt Gods oordeel uit over het toenmalige volk van Nubië. Het noemt het een 'gevreemd volk van tirannen en geweldenaars' (verzen 2 en 7). In vers 7 is er echter ook goed nieuws. Ook dit volk zal ooit een 'geschenk van eerbetoon' brengen aan de Heer, en Sion bezoeken (de NBV vertaalt dit met 'geschenken')²⁹.

Het verschil tussen een schaapnatie en een bokkennatie is dus feitelijk niet absoluut, maar gradueel³⁰. Geen natie heeft zich per slot van rekening door de gehele geschiedenis heen als een schaapnatie gedragen. Zelfs Israël, dat toch als geroepen is als eerstgeborene onder de naties, heeft tijden van grote afval en rebellie gekend. De generaties tijdens deze afval hebben daarom waarschijnlijk weinig bijgedragen aan de heerlijkheid van Israël die het nieuwe Jeruzalem wordt binnengebracht. Aan de andere kant kunnen zelfs naties die op het eerste gezicht overduidelijk 'bokkennaties' lijken, toch, zoals reeds gezegd, enige bijdrage van eeuwigheidswaarde leveren.

Deze heerlijkheid van de naties is wel enigszins te vergelijken met de beloning van individuele gelovigen, waar Paulus over spreekt (1 Kor. 3:11-15). Het is nog niet helder waaruit de beloning voor het 'voortbouwen op het fundament van Christus' van gelovigen precies uit bestaat. Het is een soort bonus bovenop onze eeuwige redding, die wij naar de nieuwe hemel en aarde meenemen. Waar deze precies uit bestaat, ontdekken wij kennelijk straks pas. Op dezelfde manier kunnen de naties 'heerlijkheid' het nieuwe Jeruzalem binnen brengen, een blijvende en zichtbare positieve bijdrage aan de nieuwe hemel en aarde.

De bijdragen van de gemeente en van de samenleving

De bijdrage van eeuwigheidswaarde van een natie omvat aan de ene kant de bijdragen van individuele gelovigen en gemeenten uit die natie. De kwaliteit, liefde en puurheid van hun geloof, en trouw aan God en aan Zijn heilige natuur maken van deze bijdrage deel uit,

²⁹ De geschiedenis toont overigens dat in latere eeuwen Nubië wel degelijk open heeft gestaan voor het evangelie, en dat een versie van het christendom zelfs een tijd staatsgodsdienst is geweest. De uiteindelijke heerlijkheid die Nubië het nieuwe Jeruzalem zal inbrengen, is wellicht dan ook groter dan wat wij uit dit vers zouden kunnen afleiden.

³⁰ Uiteraard maakt Jezus in zijn gelijkenis wel een absoluut verschil tussen 'schaapnaties' en 'bokkennaties' (Matth. 25:31-46). Wij moeten echter in gedachten houden dat een gelijkenis niet bedoeld is om alle aspecten van Gods heilsplan uitputtend te belichten. Een gelijkenis focust op een belangrijk aspect van Gods heilsplan en geeft daar een gedegen les over. Zo is deze gelijkenis niet in de eerste plaats bedoeld om de vraag te beantwoorden of er een absoluut dan wel een relatief verschil is tussen 'schaapnaties' enerzijds, en 'bokkennaties' anderzijds. Het evangelie van Mattheüs is primair gericht op een joods publiek. Jezus wilde haar generatie van leiders duidelijk maken dat zij geen automatisch recht hadden om een door God bevoorrechte natie te blijven. Als zij Gods kernwaarden, zoals barmhartigheid 'aan de minste van Zijn broeders' met voeten zouden treden, zouden zij als een 'bokkennatie' worden afgewezen.

alsmede hun bijdragen aan de doorbraak van Zijn koninkrijk op aarde. Deze kwaliteit van deze bijdrage kan door ernstige vervolging en onderdrukking extra toenemen, zoals gelouterd goud (1 Petrus 4: 13,14).

Maar niet alleen de gemeente en individuele gelovigen leveren een bijdrage aan de heerlijkheid van het nieuwe Jeruzalem. Ook de ‘koningen’ brengen dergelijke heerlijkheid binnen. Deze ‘koningen’ zijn symbolen van de samenleving als geheel, en met name van de machtstructuren. Naties en hun koningen brengen bijvoorbeeld heerlijkheid het nieuwe Jeruzalem binnen wanneer het evangelie de economie, politiek en maatschappelijke instituties en publieke sfeer sterk hebben doordrenkt. En naties en ‘koningen’ brengen heerlijkheid binnen als zij de voortgang van het koninkrijk hebben bevorderd. En zij brengen heerlijkheid binnen als zij de roeping die God hen heeft gegeven hebben nagestreefd, en hierbij de speciale talenten en giften die de Heer hen gegeven heeft, als bron van zegen voor overige volken hebben gebruikt. Elke voortgang die een volk ooit op deze punten heeft gemaakt zal in Gods gedenboek worden opgetekend. Dit geldt tevens voor elke oprechte poging van de gelovigen om hun natie te ‘discipelen’, of deze poging nu heel succesvol en blijvend was of niet. Uiteindelijk zal de Heer deze in Zijn gedenboek opgetekende voortgang en pogingen daartoe omzetten in een eeuwige bijdrage van heerlijkheid aan het nieuwe Jeruzalem.

Om het plaatje nog wat ingewikkelder te maken, God zal niet alleen de positieve inbreng van hele naties het nieuwe Jeruzalem binnenbrengen. Hij zal dit doen met de gezamenlijke bijdragen van alle kleinere en grotere groepen en groeperingen. Elke etnische groep, stam, taalgroep, stad zal zijn bijdrage leveren. Dit geldt eveneens voor grotere verbanden van naties en natiestaten. De bijdragen van al deze naties, etnische groepen en verbanden overlappen en doorsnijden elkaar deels. Zo zijn sommige bijdragen die Nederland zal leveren, deels ook bijdragen die Nederland gezamenlijk met andere landen van West Europa zal leveren. Dit betekent ook dat een individuele gelovige met wortels in diverse etnische eenheden, in zijn leven bij kan dragen aan de heerlijkheid van meer dan één etnische eenheid, stam, taalgroep, e.d.

Gods heilsplan als megakunstwerk

Het beeld dat ik hier schetst is ronduit duizelingwekkend. Het heilsplan van de Heer is dan ook onmetelijk rijk en diep. Paulus heeft iets van dit heilsplan begrepen en uitgelegd. Hij focust hierbij met name op de rol van Israël (Rom. 9-11). Hij stelt dat de tijdelijke en gedeeltelijke verharding van Israël tegen het evangelie niet Gods plan A was voor Israël. Maar God heeft deze tijdelijke en gedeeltelijke verharding in Zijn heilsplan wel gebruikt om Zijn barmhartigheid te tonen aan de niet-joden. Vanwege Zijn eeuwige trouw aan Zijn verbond met Israël en de aartsvaders, zal Hij ‘deze barmhartigheid’ aan de niet-joden ook weer gebruiken om Israël barmhartig te zijn. Daardoor zal uiteindelijk heel Israël behouden worden, op het moment van Gods volheid. Paulus wordt door de diepte en rijkdom van Gods heilsplan volledig overweldigd. Hij beëindigt zijn betoog over dit onderwerp dan ook met het uitspreken van zijn immense verwondering over Gods onuitputtelijke en ondoorgrondelijke rijkdom, wijsheid en kennis (Rom. 11:25-36).

Gods heilsplan met alle volken, etnische groepen, generaties, e.d. is eveneens onmetelijk rijk. Het is uiterst veelkleurig en complex van structuur, met allerlei lagen, facetten, en ‘geuren en kleuren’. Vele gelovigen in het heden en verleden vergelijken dit

heilsplan dan ook met een geniaal kunstwerk. Zo kan je dit heilsplan vergelijken met een prachtig weefwerk. De inbreng van diverse generaties van verschillende volken, etnische groepen, et cetera, vormen dan de kunstige patronen van verschillende kleur, glans, die in in dit weefwerk zijn verwerkt. Af en toe lijkt er een weeffout waar te nemen, zoals de tijdelijke en gedeeltelijke verwerping van het evangelie door Israël. Maar ook deze ogenschijnlijke weeffout breidt de Heer in Zijn eindontwerp toch weer op een fraaie manier recht.

Je kunt dit heilsplan eveneens vergelijken met een ingewikkelde symfonie dat gespeeld wordt door een groot orkest. De verschillende instrumenten hebben ieder hun eigen geluid, maar vloeien toch weer samen. Zij hebben hun eigen karakter, maar maken tegelijkertijd deel uit van een grotere sectie. Zo zijn er heel verschillende blaasinstrumenten, ieder met hun eigen geluid, die tegelijkertijd deel uitmaken van de grotere blazerssectie. De geluiden van vele instrumenten vloeien soms samen, maar kunnen ook contrasteren. Hierdoor brengen zij weer een hogere en complexere eenheid in verscheidenheid voort. In sommige fases van de symfonie spelen bepaalde instrumenten een voorname rol, in andere fases weer andere, terwijl sommige instrumenten voortdurend een heel bescheiden maar desondanks uiterst waardevolle rol op de achtergrond spelen.

Op dit moment kunnen wij van dit ondoordringelijke diepe en onmetelijk rijke heilsplan nog maar enkele glimpen opvangen. Pas op de nieuwe hemel en nieuwe aarde zullen wij deze in zijn totale volheid begrijpen en op de juiste waarde schatten (1 Kor. 13:12). Onze focus moet wij nu vooral richten op de taak die de Heer onze generatie in onze tijd geeft. Het tot discipel maken van Nederland is van deze taak een belangrijk onderdeel.

Samenvatting

In dit artikel ben ik ingegaan op twee onderdelen van de grote opdracht. Ik heb betoogd dat de opdracht om volwassen discipelen uit alle volken en naties te maken het eerste en belangrijkste onderdeel is. Deze opdracht houdt onder meer in dat wij in de kracht en de Heilige Geest mensen tot bekering brengen, en hen begeleiden in hun groei tot volwassen volgelingen van Christus. Ook het scheppen van bloeiende en levende gemeenten behoort bij dit deel van de grote opdracht.

Tegelijk hoort de taak om hele volken en naties zelf tot discipelen te maken ook tot de grote opdracht. Het discipelschap van een hele natie omvat het grondig beïnvloeden van staat, maatschappij, politiek, economie en van het geestelijke klimaat van een natie. Een tweede aspect van het discipelschap van hele naties bevat het tot zijn recht laten komen van positieve geestelijke kenmerken die de Heer in een natie heeft gelegd. Voorbeelden zijn een profetische roeping voor waarheid en gerechtigheid, een speciale roeping voor evangelisatie en zending, e.d. In een speciaal hoofdstuk ben ik op dit tweede aspect ingegaan. De positieve geestelijke kenmerken van de stammen van het oudtestamentische Israël hebben in mijn discussie als voornaamste inspiratiebron gefungeerd.

Ik heb betoogd dat de twee onderdelen van de grote opdracht geen tegenstelling vormen, maar elkaar juist versterken. Zo kunnen wij onze natie alleen discipelen als er voldoende levende, krachtige en volwassen individuele discipelen aanwezig zijn. Anders beïnvloeden wij de natie met een verwaterd, en krachteloos evangelie, en met onzuivere geestelijke waarden en inzichten, waardoor de 'christelijke' invloed op de natie niet leidt tot

echt discipelschap. Aan de andere kant kan de christelijke invloed op regering en samenleving de voortgang van het evangelie en christelijke projecten weer sterk bevorderen.

Om onze natie te discipelen moeten wij uiteraard weten wat een natie eigenlijk is. Daarom ben ik ingegaan op de verschillende criteria voor dit begrip, aan de hand van de bijbel en het volkenrecht. Onder deze criteria vallen onder meer: overeenkomsten in taal, cultuur, afkomst, territorium, bestuur, en zelfbeeld. Ik heb betoogd dat naties doorgaans altijd een mate van etnische, taalkundige of culture pluriformiteit kennen. Om als een natie of volk te kwalificeren dienen de verschillende groepen binnen een natie wel voldoende onderlinge verbondenheid en 'eenheid in verscheidenheid' te tonen.

Vervolgens heb ik uiteengezet dat de Heer diverse tijdperken voor alle volken heeft bepaald. Volken veranderen voortdurend en komen en gaan. Soms stuurt de Heer deze ontwikkelingen nadrukkelijk voor Zijn doeleinden, en in andere gevallen staat Hij deze toe. In het huidige tijdperk van de wereldgeschiedenis is de moderne staat de dominante organisatievorm voor de volken. Op de ontwikkeling van de moderne staat en de daaraan verbonden problemen ben ik eveneens ingegaan. De pogingen onze natie te discipelen dienen zich in dit tijdperk in eerste instantie op onze staat te richten, tenzij de Heer ons anders leidt.

Vervolgens heb ik het belangrijke begrip generatie behandeld. De geestelijke situatie van de wereld en in een specifieke natie kan per periode sterk verschillen. Zo kennen sommige naties periodes van groei en reformatie, en tevens weer periodes van afvalligheid en/of vervolging. Daardoor kan de taak van elke generatie gelovigen in de kerkgeschiedenis verschillen. Zo was de algemene taak van de eerste generatie christenen vooral standhouden en trouw blijven tot in de dood. De huidige generatie gelovigen krijgt nadrukkelijk ook de taak om te werken aan het discipelschap van hele naties, alhoewel deze taak ook per natie weer kan verschillen.

Deze laatste taak geldt zeker voor de huidige generatie gelovigen in Nederland. Ik heb besproken dat de Heer vanaf de oorspronkelijke zendingsarbeid van Willibord gewerkt heeft aan Zijn plannen om Nederland tot een discipelnatie te maken, door alle ups en down heen. De huidige en volgende generatie hebben de taak om op een nieuwe manier dit werk weer op te pakken, in de kracht en onder de leiding van de Heilige Geest. De Heer zal onze trouw in het uitvoeren in deze taak belonen, ook als dit discipelschap van onze natie maar gedeeltelijk en tijdelijk succesvol zal blijken.

Tevens heb ik diverse grote valkuilen en mogelijke fouten hierbij besproken. Het feit dat christenen macht of invloed hebben, is helaas geen garantie dat de natie ook een discipel wordt. Deze bespreking is mede gebaseerd op de soms ontzuisterende ervaringen van landen met een sterk christelijke geschiedenis, zoals Nederland. In dit verband ben ik nadrukkelijk ingegaan op de kracht van aanhoudend gebed, het verbreken van geestelijke bolwerken, plaatsvervangende vergeving, verzoening tussen naties en etnische groepen, genezing van historische trauma's, en gebed voor de heropening van historische geestelijke bronnen.

Tot slot ben ik ingegaan op de 'heerlijkheid van de naties' die in het nieuwe Jeruzalem zal worden ingebracht. Ik heb betoogd dat deze heerlijkheid van de naties gebaseerd zal zijn op de bijdragen die elke generatie van elke natie in de wereldgeschiedenis zal hebben geleverd aan alle aspecten van de grote opdracht. Zelfs als deze bijdrage klein en uiterst tijdelijk was, zal deze toch eeuwigheidswaarde hebben en op de nieuwe hemel en aarde

beloond worden met 'heerlijkheid'. Hoe deze heerlijkheid er precies uit zal zien is nog een verrassing, wat uiteraard ook geldt voor de algehele situatie in het nieuwe Jeruzalem.

Appendix. Discipelschap van de naties als controversie

Verskillende visies op de eindtijd.

In deze appendix wil ik kort ingaan op de controversie over het thema discipelschap van de naties. Deze controversie is aangescherpt vanwege drie recente begrippen die vooral door Amerikaanse gelovigen zijn ontwikkeld. Deze begrippen zijn heerschappij (dominion), zeven bergen (seven mountains) en koninkrijk nu (kingdom now). Deze drie begrippen worden veelal in combinatie met elkaar gebruikt, alhoewel sommige gelovigen wel de eerste twee begrippen gebruiken maar geen uitgesproken 'kingdom now' positie aanhangen.

De radicaalste aanhangers van deze begrippen, die in 'kingdom nu' geloven, borduren voort op een theologische traditie binnen de Verenigde staten: het zoeten postmillennialisme. Deze visie stelt dat vlak voor de terugkomst van Christus een periode aan zal breken waarin de huidige naties, of althans vele hiervan, zich als geheel zullen bekeren. Deze naties zullen tot discipelen moeten worden gemaakt, wat de taak is van de gelovigen binnen elke natie. Dit houdt dan praktisch onder meer in dat in deze naties wetten gaan gelden die gebaseerd zijn op christelijke waarden en normen, of zelfs op de oude Mozaïsche wet. Deze naties zullen worden geregeerd en bestuurd door leiders die persoonlijk gelovig zijn. Dit is een periode waarin harmonie en welvaart heerst, die metaforisch als het 'duizendjarig vrederijk' uit het boek Openbaring wordt gekenmerkt. Dit duizendjarige vrederijk op aarde is als het ware het voorspel op Gods uiteindelijke koninkrijk op aarde.

Dit betekent dat Gods koninkrijk niet pas doorbreekt na Jezus' terugkomst, maar al nu in flinke mate gestalte krijgt via het discipelschap van de naties. Dit verklaart de term 'koninkrijk nu'. Als Jezus terugkomt zal Hij dit vrederijk en de 'discipelnaties' wel transformeren tot het uiteindelijke en definitieve koninkrijk van God op aarde. Deze positie gelooft dus ook dat de wereld niet steeds slechter en kwader wordt naarmate Jezus' terugkomst naderbij is. De aanhangers geloven eerder dat de wereld voor Jezus' terugkomst een periode van grote geestelijke opleving en bloei door zal maken.

Premillennialisme en amillennialisme

De premillennialistische visie waar 'koninkrijk nu' op voortborduurt vormt een tegenstelling met twee andere hoofdvisies op de eindtijd. De eerste van deze twee andere hoofdvisies is het zogeheten premillennialisme. Deze visie neemt het duizendjarige vrederijk in openbaring letterlijk. Deze visie gelooft dat voor de terugkomst van Christus er weliswaar vele nieuwe gelovigen zullen komen, maar dat de wereld als geheel steeds slechter wordt. Tegenstand en vervolging voor gelovigen zullen alsmaar toenemen, en dit zal tenslotte uitmonden in één wereldregering onder leiding van de antichrist.

In deze visie speelt het begrip de opname een centrale rol. Deze visie stelt dat op een gegeven moment de Heer de gelovigen van de aardbol laat verdwijnen. Zij worden door God opgenomen in de lucht, waar Zij Jezus ontmoeten en een verheerlijkt lichaam krijgen. De rest van de mensheid en de natuurlijke wereld blijven dan gewoon functioneren zoals voorheen. Vanuit de lucht zullen de gelovigen dan duizend jaar met Christus heersen. Op aarde zal Israël

worden hersteld in haar oude luister, en zal Jeruzalem het centrum worden van waaruit de wereld wordt bestuurd. Vele mensen die geen deel hadden aan de opname zullen dan een tweede kans krijgen om te gaan geloven. Voordat dit gebeurt zal er eerst de ‘grote verdrukking’ komen, een ongekend heftige tijd van lijden over de gehele wereld. De gemeente heeft hier geen last van, omdat deze inmiddels al is opgenomen. Aan het eind van de duizend jaar zal er een groot en definitief conflict losbreken tussen Christus en de gemeente enerzijds, en de losgebroken machten van satan en zijn aanhangers anderzijds. Christus zal dan definitief met de satan en zijn handlangers afrekenen. Vervolgens volgt het eindoordeel, waarna de nieuwe hemel en de nieuwe aarde doorbreken.

Binnen deze visie bestaan overigens weer allerlei varianten. Zo komt volgens sommige varianten van deze visie de ‘grote verdrukking’ voor de opname, of blijven de gelovigen wel op aarde, en regeren zij dus niet vanuit ‘hemelse gewesten’. Het voert te ver om gedetailleerd op alle varianten in te gaan. Hoe dan ook, de premillennialistische visie, ook wel chiliasme genoemd, leeft sterk onder baptisten, pinksterchristenen en andere evangelische richtingen. De visie op ontwikkelingen in de wereld in de eindtijd van de premillennialistische visie valt moeilijk te rijmen met de optimistischere visie hierop van de ‘heerschappij’ en ‘koninkrijk nu’ posities. Fanatieke aanhangers van het premillennialisme zien ‘heerschappij’ en ‘kingdom nu’ dan ook als ketterij.

De tweede andere hoofdvisie is het zogeheten amillennialisme. Dit is de dominante visie onder reformatorische christenen. Deze visie neemt het duizendjarig vrederijk uit het boek openbaring niet letterlijk. Het ziet dit vrederijk als een symbool voor de sterke invloed van het evangelie op aarde voordat Jezus terugkomt. Deze visie heeft doorgaans geen uitgesproken opvatting over de vraag of de wereld bij Jezus’ terugkomst er slechter of beter voorstaat. Het laat deze vraag open. Volgens deze visie is het mogelijk dat sommige naties vele gelovigen zullen hebben, en sterk gedomineerd worden door de waarden van het evangelie. Maar het is eveneens goed mogelijk dat deze situatie niet geldt voor vele andere naties, maar dat vijandschap tegen God daar de boventoon vormt. Deze visie gaat er niet vanuit dat vlak voor de terugkomst van Jezus de wereld door een antichristelijk wereldregering wordt beheerst. Maar het sluit evenmin bij voorbaat uit dat er wel zo’n wereldregering komt. Overigens zijn er ook reformatorische gelovigen die wel geloven in een letterlijk vrederijk, als periode tussen de huidige geschiedenis en de nieuwe hemel en aarde. Maar zij geloven daarbij niet automatisch dat vlak voor dat vrederijk de situatie op aarde alleen maar verslechtert.

Zeven bergen, heerschappij en koninkrijk nu.

De eenvoudigste variant van de ‘zeven bergen visie’ stelt dat de samenleving in verschillende levenssferen valt onder te verdelen. Deze levenssferen worden bergen genoemd. Deze levenssferen zijn godsdienst of levensbeschouwing, familie, onderwijs, regering, waaronder bureaucratie en leger, de media, kunst en entertainment, en tot slot het zakenleven en commerciële sector. Om de samenleving grondig met het evangelie te beïnvloeden, moeten de gelovigen alle ‘bergen beklimmen en veroveren’, dus al deze levenssferen grondig met het evangelie beïnvloeden. Deze visie is niet geheel nieuw. Het is feitelijk een specifieke uitwerking van een visie die al min of meer verwoord en uitgewerkt is door 19de eeuwse protestanten in Nederland. Zij benadrukten de noodzaak voor gelovigen om de hele staat en

maatschappij met het evangelie te beïnvloeden. Daarbij richtten zij zich op onderwijs, radio en televisie, gezondheidszorg, vakbonden, e.d.

Deze ‘zeven bergen’ visie is doorgaans in meerdere of mindere mate verbonden met de ‘heerschappij’ benadering. Deze benadering benadrukt dat het tot discipelen maken van hele naties tot de opdracht van de gelovigen hoort. Gelovigen hebben zelfs de opdracht om de heerschappij in de wereldlijke samenleving over te nemen, of in ieder geval dit na te streven. Om dit doel te verwezenlijken moeten zij elke ‘berg’, onder de christelijke heerschappij brengen. Daarbij moeten gelovigen de macht breken van antichristelijke waarden, structuren en geestelijke bolwerken die deze levenssferen beheersen. Het ‘veroveren’ van die bergen gebeurt door gerichte sociale actie, evangelisatie, maar ook door gebed gekoppeld aan intensieve geestelijke oorlog. In sommige varianten van deze visie moeten christenen ook letterlijk de leiding of regering van deze levenssfeer uitoefenen. In mildere varianten is het nastreven van maximale invloed van het christelijk geloof op deze levenssferen genoeg.

Problemen en valkuilen

De uitwerking van deze visie kent flinke valkuilen. Hier ben ik in het hoofdstuk ‘hoe onze natiestaat te discipelen’ al op ingegaan. De problemen van deze visie doen zich in extra sterke mate voor als deze wordt gecombineerd met een relatief extreme visie op ‘heerschappij’, en een sterk postmillennialistische ‘koninkrijk nu’ visie. Zo legt een ‘koninkrijk nu’ visie een extra grote druk op ons gelovigen. Jezus kan volgens deze visie namelijk pas terugkomen als wij eerst Gods koninkrijk al voor een flink deel op aarde hebben gevestigd, door voldoende naties tot discipelen te hebben gemaakt. Het vestigen van dit koninkrijk op aarde hangt hierbij heel sterk af van ons succes in geestelijke strijd en overig handelen. Als wij falen, kan Jezus om die reden ook nog niet terugkomen.

Deze druk kan leiden tot krampachtige en onevenwichtige geestelijke oorlog. Deze kramp belemmert tevens het helder horen van Gods stem. Zo is de totale profetische verwarring rond de Amerikaanse presidentsverkiezingen in 2020 sterk beïnvloed door onevenwichtige ‘dominon’ opvattingen. Bovendien blijft er altijd een spanningsveld tussen het dienend leiderschap waar Christus ons toe oproept als burgers van ‘een koninkrijk dat niet van deze wereld is’, en de kenmerken en verleidingen van het uitoefenen van aardse macht (Marcus 10:41-45). Wij verslaan de demonische machten die verbonden zijn aardse machtsuitoefening niet automatisch door de politieke macht van niet-gelovigen over te nemen. De demonische machten verbonden aan aardse machtsuitoefening kunnen ook gelovigen misleiden en gaan beheersen. Op deze manier breken wij de heerschappij van deze demonische machten niet, maar maken wij deze alleen maar sterker. Deze machten voeren dan heerschappij over ons, in plaats van dat wij heerschappij over hen uitoefenen.

Het resultaat is dat de demonische machten achter aardse machtsuitoefening ons gelovigen gaan verleiden om een onheilige politieke en cultuur oorlog te voeren. Wij kunnen dan in de verleiding komen om ‘voor het hogere doel’ gebruik te maken van leugen, smerige trucs, en onderdrukkende maatregelen. Ook kunnen wij in de verleiding komen om een onevenwichtige kruistocht te beginnen tegen de instellingen die wij als speciale instrumenten van de vijand beschouwen. Vooral de ‘humanistische media’ krijgen er dan vaak van langs. Wij beschuldigen hen dan bij voorbaat van leugen, manipulatie en bedrog, zelfs in de gevallen dat zij juist en evenwichtig berichten.

In deze gevallen gaan wij niet-gelovigen niet meer behandelen als ‘verloren zonen en dochters’ die voor de Heer moeten worden gewonnen. Wij gaan hen dan steeds meer behandelen als handlangers van de vijand die wij moeten verslaan, onderdrukken of overheersen. Dit belemmert niet alleen onze pogingen om niet-gelovigen succesvol met Gods liefde te bereiken, maar wakkert ook de maatschappelijke tegenstellingen in onze natie onnodig aan. Wij maken de ongelovigen op deze manier niet op een positieve manier jaloers door onze liefde en goede morele voorbeeld, maar voeden juist vijandschap tegen God en het evangelie. Dit zal ongelovigen alleen maar extra aansporen om alle uitingen van het christelijke geloof in de samenleving en het geestelijke klimaat te bestrijden.

Nederigheid en corrigeerbaarheid

Hoewel ik vele kanttekeningen heb gemaakt bij de ‘heerschappij’ benadering zijn er zeker ook waardevolle elementen te bespeuren. Er zullen dan ook zeker flinke overeenkomsten te herkennen zijn tussen elementen uit deze benadering en mijn artikel. Het blijft altijd belangrijk om een open en eerlijke houding in te nemen. Natuurlijk kunnen er grove ketterijen de gemeente binnen sluipen. Maar wij moeten wel onderscheid maken tussen standpunten die wij gedeeltelijk of zelfs grotendeels onjuist vinden, en regelrechte ketterijen. Zelfs gelovigen waarmee je het op sommige punten oneens bent, en wellicht hartsgrondig oneens, kunnen toch ook bepaalde inzichten hebben die wel heel nuttig zijn.

Tevens moeten wij recht doen aan de standpunten die andere gelovigen innemen, en hier niet een caricatuur van maken. Zo moeten wij niet iedere gelovige die gelooft in het discipelschap van de naties beschuldigen van een postmillennialistische ‘koninkrijk nu’ visie. Er zijn bijvoorbeeld gelovigen die menen dat er wel een antichristelijke wereldregering dreigt te komen, maar tegelijk vinden dat het discipelen van een natie een bijbelse opdracht is. Zelf geloof ik dus ook in het discipelen van een natie. Maar mijn verwachting inzake de eindtijd vlak voor Christus’ terugkomst is tamelijk open. Ik heb zeker geen affiniteit met een postmillennialistische eindtijdvisie.

Verder moeten wij eerlijk blijven beseffen dat wij allemaal blinde vlekken hebben en onbewust kunnen worden beïnvloed door vastgeroeste ideeën. Dit risico blijven wij ook lopen als wij oprecht pogen recht te doen aan de bijbel, en alert te blijven op de leiding van de Heilige Geest, de Geest van de waarheid. Gods waarheid valt zelden geheel samen met de theologische bril waardoor wij naar Zijn waarheid kijken. Met godsdiensttwisten is niemand gebaat, ook niet over het belangrijke onderwerp van discipelschap van de naties. Een houding van nederige corrigeerbaarheid dient iedere gelovige dan ook te kenmerken. Per slot van rekening, ook al hebben wij de Heilige Geest en de bijbel, voor de terugkomst van Christus ‘schiet ons kennen tekort’ en is ‘ons profeteren beperkt’ (1 Kor. 13:9).

2021© JWA Bakker